PETRE SĂLCUDEANU

O PARTIDĂ DE PESCUIT

Tragicomedie poliţistă în două părţi

CUPRINS

Personajele.....3
PARTEA I.....4
PARTEA A II-A.....43

Personajele

BUNICUL
PANAITESCU
NICHITA
CIUPERCEA
GLIGORA
GOLGEA
VALERA
APOSTOV
DEZIDERIU
CRIŢAN
PAULINA
GURMAŞIN
FIRICĂ
MAGDĂU
VERA
O BATRÂNA, soţia lui Gurmaşin
FATA DE LA BAR
PICOLIŢA

PARTEA I

Un vas de pasageri de lip vechi, cu zbaturi. Ne aflam în mijlocul unui lac. În depărtare se văd malurile, acoperite de trestie. Coşul negru abia fumegă, apoi fumul dispare. Lângă coş, un catarg, iar deasupra lui – un mic observator rotund. În partea dreaptă, deasupra unei uşi, scrie „Restaurant”. Din interior se aude din când în când gălăgie. Pe punte, un bătrân cu barbă cântă la armonică. Lângă el, stând pe nişte tocuri de ferestre, o femeie între două vârste. Lângă ea, pe un sac cu covrigi – altă femeie, în doliu. La o oarecare distanţă de ei, aşezaţi pe nişte desagi învârstaţi, ardeleneşti, o fată şi un băiat. Băiatul – încălţat cu cizme de cauciuc, fata – în pantofi cu ciorapi trei sferturi. Fata ronţăie seminţe, cu o iuţeală fantastică. Pe băiat îl cheamă Gligora, pe fată – Valera. Sunt fraţi. În partea opusă, Bunicul, maior de miliţie la pensie, şi Panaitescu, colaboratorul său. Sunt îmbrăcaţi cum se îmbracă lumea care merge la pescuit: Panaitescu, mai cu dichis, maiorul, cu haine de căpătat. La picioarele lor, un câine, Alsacianul. Panaitescu îşi duce mâna la nas şi bate aerul cu palma, ca un evantai. Lesa este legată de bara de metal.

BUNICUL *(către Panaitescu):* A îmbătrânit, ce vrei...

PANAITESCU *(pe jumătate supărat):* Ce vreau, ce vreau... Vreau să ştiu de ce te-ai luat după un hoţ, mai mult ca sigur că şi-a bătut de dumneata.

BUNICUL: Dragul meu, văd că de când am ieşit la pensie, gradul meu de maior nu-ţi mai spune nimic.

PANAITESCU: Mi-a spus douăzeci de ani, şi-mi spune şi acum, maestre, pe cuvânt. Dar nu suport, şi dumneata o ştii prea bine, asta nu de ieri-de azi... să te ducă

cineva de nas.

(Bunicul scoate din buzunar o telegramă. Bate cu ea aerul şi strâmbă din nas, uitându-se la câine. Citeşte.)

BUNICUL: Vino în douăzeci şi patru de ore urgent şi petrece-ţi concediul la mine... Nichita Varlaam. Un fost hoţ, dragul meu, care a dovedit...

PANAITESCU: Ce-a dovedit?... Că nici măcar nu te-a aşteptat la avion... Dar să nu fim prea pretenţioşi, un maior la pensie e un maior la pensie... Putea, în schimb, să-ţi strângă mâna la debarcader... Bine, să zicem că avea motivele lui... dar, de patru ore... De patru ore stăm pe coaja asta de nucă, opriţi în mijlocul lacului, şi el nu apare. Ce dovezi mai concludente vrei? *(Dinspre cală, unde duce o scăriţă de pe punte, se aude un cântec de privighetoare. Bunicul devine atent.)* Până şi păsările s-au tâmpit. Privighetoare, în mijlocul bălţii... Cine-a mai auzit...?

(Alsacianul a tresărit. Cântecul se repetă. Bunicul îşi aruncă ţigara în apă şi se îndreaptă spre scăriţa care duce în cală. La ultima treaptă, îl întâmpină un om mic de statură, chel, care are scris pe frunte „Nu-i... tate”, restul de litere nu se disting. În cală, apă, resturi de lemne, şobolani, roata zbatului. Nichita surprinde toate aceste amănunte cu lanterna.)

BUNICUL: Nichita, ce s-a întâmplat? Sper că n-ai comis...

(Nichita porneşte înainte. Trec am îndoi peste o scândură. În peretele calei, desface o ferestruică. Prin ea vedem apa, iar în apă, într-o vârşă, un trup de femeie, printre bibanii şi ştiucile prinse în capcană.)

NICHITA *(dând drumul odgonului cu care a tras vârşa):*

Fata mea... Vera... *(Închide ferestruica, se şterge la ochi.)* Pentru asta te-am chemat... Criminalul se află pe vas. De asta sunt sigur. Numai dumneata îl poţi prinde...

(La capătul de sus al scăriţei apare un tânăr cu şapcă de marinar.)

APOSTOV: Nea Varlaame, să ştii că eu nu mai plătesc pentru dumneata oalele sparte... Îţi fac raport... Este pentru a doua oară când rămânem în pană în mijlocul apei.

(Căpitanul pleacă; în locul lui, printre aburii care ţâşnesc printr-o ţeava, apare Panaitescu.)

NICHITA: Bunicule, nu mă refuza, tovarăşe maior, n-am avut-o decât pe ea...

(Bunicul urcă scara. Gurmaşin, bătrânul, cântă în continuare la armonică. Paulina, femeia îmbrăcată în negru, joacă împreună cu Valera, fata care mănâncă seminţe; Gligora, fratele Valerei, umflă cu gura o cameră de cauciuc.

Din restaurant iese un bărbat de vreo patruzeci de ani. Fredonează ceva. Se apropie de balustradă. Scoate din buzunar o ţigară şi o aprinde. Trage două fumuri. Întoarce capul. Observă dinele cu botniţă.)

PANAITESCU: Drepţi...

(Noul sosit ia poziţie de drepţi. La fel, Gligora. Bătrânul Gurmaşin. După ce se uită la cei doi, scuipă într-o parte. După primul moment de uluială, Ciupercea îşi revine şi se încruntă. Îl recunoaşte pe Bunic.)

CIUPERCEA *(apropiindu-se):* Bunicule... Ciupercea. Alexandru Ciupercea... Am lucrat câţiva ani în miliţie, acum sunt judecător... la... Uite-l şi pe tovarăşul Panaitescu... Şi, unde sunt Bunicul, Panaitescu şi Alsacianul, nu se poate să nu fie şi o crimă.

(Se lasă o scurtă tăcere.)

BUNICUL: Chiar o crimă, dragul meu... Îl cunoşti pe Nichita Varlaam? L-am prins pe vremea când lucrai la noi.

CIUPERCEA *(râde):* Nichita Vârşă... E angajat pe vas... mecanic. Ce-i cu el?... De ce tăceţi?... Sau aţi observat şi dumneavoastră... De la debarcader... Am crezut că aburii... Azi-noapte am fost la o nuntă... O vârşă, şi în ea mi s-a părut...

BUNICUL: ...că se află o fată de douăzeci de ani, care putea, în alte împrejurări, să trăiască... Fata lui Nichita... Din pricina ei a oprit vasul.

CIUPERCEA: Vera... Vera, moartă?... Nu se poate... O cunosc, aproape am fost prieteni... În sfârşit, poate prieten e prea mult spus...

PANAITESCU: Şi criminalul se află pe vas... *(şopteşte)* aici, printre noi...

CIUPERCEA *(consternat):* Printre noi!... Bine, dar, în afară de dumneavoastră, pe vas nu mai e... Câţiva amici, directorul cărnii şi peştelui... Golgea... Preşedintele cooperativei... Criţan, plutonierul adjutant de la... N-a tăiat în viaţa lui o chitanţă de amendă... Încă un prieten de-al lui Criţan, preşedinte şi el, căpitanul, fata de la bar, o picoliţa, şi oamenii ăştia... Pe cei mai mulţi dintre ei îi ştiu... Şi, pe urmă, de ce v-a chemat pe dumneavoastră?... Doar noi eram aici. Sau, poate, n-a avut încredere în noi? Dacă n-a avut încredere... Bunicule, fă-ţi datoria. Mă supun, ca oricare altul... Vera... de necrezut! Nu-ţi face nicio problemă. Eu îţi

dau dreptul să anchetezi cazul. Am aflat că eşti la pensie... Dumneata, Panaitescu şi Alsacianul sunteţi singurii în afara oricărei bănuieli... *(Ciupercea râde, un râs forţat. Pe uşa restaurantului a ieşit Criţan, un bărbat gras, cu buzele groase, cu privirile ascunse sub pleoapele grele. Intră pe o altă uşă.)* Eu cred că Nichita a înnebunit, pur şi simplu... Sau are de plătit vreo poliţă, şi şi-a omorât el fata... Ştii, nu e fata lui, a adoptat-o înainte de a intra în închisoare.

BUNICUL: Dragul meu, ce-ai văzut în apă nu e o nălucire... Nichita m-a chemat în cală... A tras vârşă de odgon. Am văzut cu ochii mei... dacă consideri că pot ancheta eu acest caz, am o singură rugăminte: să nu afle nimeni despre prezenţa moartei pe vas. Şi nici că există temeri că cel ce a ucis-o s-ar afla printre noi.

(Ciupercea înclină din cap şi se îndreaptă spre restaurant.)

PANAITESCU: Maestre, când ai ieşit la pensie, ţi-a dat cineva măcar un buchet de flori? Uite, să fi venit ministrul, ministrul în persoană, şi să fi zis: „Pentru munca de-o viaţă...”

(Gurmaşin o pişcă de fund pe femeia în negru. Aceasta scoate un mic ţipăt şi râde.)

GURMAŞIN: Paulină, iar ţi-ai pus pătură la fund...

PANAITESCU: Atunci, dacă tot am venit, de ce să nu ne vedem de un biban, un crăpcean... Să facem şi noi un pescuit ca la carte... Nu ţi-a ajuns o viaţă întreagă? Dacă îmi spuneai de la Bucureşti... Eram acum la Moviliţa. La babuşcă... ţara lui Papură-Vodă... Opreşte vasul în mijlocul apei... Ne sechestrează odată cu el... *(Scoate din buzunar o ţeavă de trestie, vârâ ţeava în gură, iar prin partea liberă a ţevii introduce o mică*

săgeată. Suflă puternic. Camera de tractor, abia umflată de Gligora, pocneşte cu un zgomot asurzitor.) Nu-mi place tipul, şi, pe urmă, de ce, aşa deodată, a vrut s-o şteargă călare pe un colac de salvare?

BUNICUL: Ţie ţi-au adus fiori când ai ieşit la pensie, Panaitescule?

PANAITESCU: Am totuşi sentimentul, maestre, că se petrece ceva ciudat...

(Gurmaşin bate în două fiare; de undeva de departe, se aude acelaşi răspuns. Bunicul se îndreaptă spre scara care duce la cală. Apare căpitanul Apostov. Bunicul se dă la o parte. Din cală iese Nichita, murdar de ulei. Bunicul se îndreaptă cu el spre balustradă.)

NICHITA: Bunicule, nu te supăra...

BUNICUL: Când ai găsit-o pe Vera, în ce loc şi mai ales, cum? Amănunte! Mai ţii minte, cred, acel amănunt cu ajutorul căruia te-am obligat să recunoşti...

NICHITA: Pe vremuri era altfel, Bunicule... Ce hoţi... Ce detectivi... Astăzi... Crezi că mi-aş fi permis să te deranjez? Dacă i-aş fi spus lui Firică, plutonierul adjutant, ar fi început să plângă... El a botezat-o pe Vera... Amănunte... Amănunte... Ce amănunte erau altădată... Acum... Uite, Bunicule, parul acela. Băţul înfipt... Apa nu e mai mare, aici, de trei metri... Acolo am găsit-o. M-am dus cu barca cu motor să... Nu m-am putut lăsa chiar de tot de furat... în vârşă era ea. *(Nichita îşi duce mâna la ochi.)* Ştiu la ce te gândeşti. Şi mie, numai la asta mi-e mintea... De ce tocmai aici? Ea, singură, nu putea ajunge în vârşă. Iar dacă a băgat-o cineva, de ce a ţinut cu orice preţ să fie găsită, nu? Pentru peştele furat, din când în când, de mine? Răzbunare? Nu cred... Pe vremuri se mai răzbunau pescarii... dar acum... De ce să se răzbune?

BUNICUL: Avea duşmani?

NICHITA: Nemulţumiri... Duşmani... Acum un an. În acest loc, s-a înecat Magdău, fostul contabil-şef de la cooperativa lui Criţan. Cu câteva luni înainte de a muri, contabil-şef la aceraşi cooperativă a fost numită Vera... Într-o seară...

*

Ne aflăm în casa lui Nichita. Vera, o fată frumoasă şi zdravănă, îşi ia dintr-un colţ al camerei uneltele de pescuit.

NICHITA: Unde te duci, Vera? Şi de unde, la tine, dragostea asta, doar ai peşte destul la cherhana.
VERA: Îmi plac peştii vii, tată...
NICHITA: Vii?
VERA: Da, vii...

(Vera iese din cameră. Nichita bate cu pumnul în masă. Vera se îndreaptă spre lac. Nichita o urmăreşte de la fereastră. Câinele din curte latră. Vera a ajuns la marginea lacului. Se dezbracă. Priveşte înapoi. Nu se vede decât luna. Îşi ascunde hainele în stuf, la un loc cu uneltele de pescuit. Goală, intră în apă. Înoată voiniceşte. În jur nu se vede decât întinderea nemărginită a lacului. Vera s-a oprit lângă un stâlp înfipt în apă, acelaşi pe care Nichita i l-a arătat Bunicului. Între doi stâlpi vedem, odată cu Vera, o vârşă uriaşă. Vera trage puternic aer în piept şi se scufundă.)

*

Pe puntea vasului, luminaţi, apar Bunicul şi Nichita. Amândoi privesc spre cei doi stâlpi înfipţi în apă.

BUNICUL: Şi eşti sigur că se ducea la pescuit?

NICHITA: Unde să se ducă, cu undiţele?
BUNICUL: Dar n-ai fost curios? Poate că totuşi se ducea în altă parte.

*

Vera, cu undiţele sub braţ şi cu un coş în mână, se apropie de cherhana. Un pescar tocmai îşi cântăreşte peştele. Vera bagă în coş câţiva crăpceni şi o ştiucă.

PESCARUL: Ia, fato, ia... Eu îl prind şi tu îl iei... Şi Magdău şi-a băgat mâna şi a dat de...
VERA: Eu n-am să dau... Şi mai bine ai plânge după plevuşcă asta când o omorâţi cu electrozii... Tone omorâţi!

*

Pe puntea vasului. Armonica lui Gurmaşin cântă mai departe. Paulina mănâncă covrigi. Gligora încearcă să-şi lipească iarăşi camera spartă de Panaitescu. Valera se învârteşte de una singură, mâncând în continuare seminţe. Gurmaşin lasă din când în când mâna dreaptă de pe armonică şi apucă o sticlă de bere. Nichita ascultă în cală un anumit zgomot, apoi se adresează Bunicului.

NICHITA: Venea cu peşte, peşte de undiţă, ce mai... *(Se caută grăbit în buzunare, scoate o fotografie.)* Eu am colorat-o... Ştii doar că am înclinaţii. Dumneata nici n-ai cunoscut-o. Ciupercea a făcut poza. Într-un fel, erau prieteni... *(Se aude din cală o tuse.)* Era prietenă şi cu Gligora, băiatul ăla care îşi lipeşte camera... Ailaltă îi soră-sa, Valera... *(De sus, se aude un foc de armă.)* Italienii trag după raţe... Împuşcă cu miile... Pe nimica, aproape...

(Camera umflată din nou de Gligora se sparge. Panaitescu îşi bagă în ţeava, prin care a tras cu săgeata, o ţigară. Şi-o aprinde, când Gligora, bănuind ceva, se uită la el.)

GLIGORA: Cine-a spart-o? Tu?... Că cineva trebuie s-o fi spart... Singură, aşa... Că parcă arunci din gură gloanţe, nu...

(Fata ridică din umeri şi joacă în ritmul armonicii lui Gurmaşin.)

NICHITA: Mai mult ca sigur că voia, cu camera, să plutească până la turmă...
BUNICUL: Ce turmă?
NICHITA: Cooperativa are şi o turmă de porci, câteva mii de capete... Gligora e porcar...
BUNICUL *(mirat):* Cum, ferma piscicolă are şi un sector de porci?
NICHITA: În baltă cresc de toate, Bunicule. *(Coboară spre cală.)*

(Bunicul rămâne singur, rezemând balustrada. Panaitescu s-a apropiat de Gligora. Se uită la el, cum bea dintr-o sticlă de vodcă. Tânărul îl îmbie. Se aud din nou împuşcături. Lângă Bunic, din restaurantul vasului, a apărut Golgea.)

GOLGEA: Le împuşcă, nu le iau cu ei... Plătesc gras... Peste un an, vor poposi în balta Nistrului, ca semn de recunoştinţă pentru masacrul pe care li-l pregătim la noi an de an...
BUNICUL: Pasările ar trebui lăsate să trăiască... ca şi oamenii, de altfel.

(Golgea râde.)

GOLGEA: Mă ocup şi eu cu vânatul... Din când în când. Peste un an, doi, vor închide vânătoarea pe-aici... Cei ce vor avea de suferit... Las' că şi paznicii de vânătoare trag ca şi cum ar trage în grădina lor... Dar, uite, vorbesc şi nici nu mă... Golgea, directorul cărnii. *(Îi întinde mâna Bunicului.)* Am citit o carte despre dumneavoastră. Nu ştiam că sunteţi şi pescari. Sau pescuitul... aşa, o falsă preocupare...? Fac şi eu chestii din astea. Am trimis ieri o hârtie la Bucureşti că am îndeplinit planul, şi astăzi am venit aici ca să lupt pentru îndeplinirea lui. Poate, şi dumneata...

BUNICUL: Nu, nu, eu am venit numai la pescuit...

GOLGEA: Atunci ar fi cazul să-ţi aranjăm şi o crimă... dacă tot avem un detectiv.

(Golgea râde şi îl bate pe Bunic pe umăr.)

BUNICUL *(grav):* Poate e gata pregătită, tovarăşe Golgea...

(Golgea scuipă în apă, nu ştie dacă să *mai rida sau nu.)*

GOLGEA: Tovarăşe maior... din carte am înţeles că sunteţi maior. *(Golgea se întoarce spre Valera şi, într-un moment de neatenţie al Bunicului, îi face cu ochiul.)* Eu numai de crime să nu aud... *(Valera îi zâmbeşte sfioasă şi se şterge la gură.)* Glumiţi... De fapt, în afară de problemele cărnii, strâng aici şi date pentru doctorat. Doctorat în probleme de porcine, nu-i aşa că-i nostim? Să-i auzi noaptea prin stuf... Sau să-i vezi cum trec înot canalele... femelele şi puii la mijloc... înconjuraţi de masculi... ca o armată... sau când galopează cu miile spre stăpâni, atunci când li se aduce porumb... Tropăie ca o herghelie de cai!

BUNICUL: Înseamnă că de dumneata s-a apropiat o turmă

foarte mare.

GOLGEA: Exact, de unde ştiţi?

BUNICUL: Pentru că o herghelie e o herghelie, nu poate fi confundată.

GOLGEA: Aveţi dreptate. La un simplu fluier, vin cu sutele... Se opresc apoi... Înaintează un singur vier. Ca o patrulă de recunoaştere... *(Golgea, de la tonul teatral, se pune din nou pe râs. Uitându-se la Valera.)* Ea m-a purtat prin baltă... E sora lui Gligora, porcar la preşedintele Criţan. Mi se că cel care bea cu Gligora e colaboratorul dumneavoastră... A dracului, şi literatura asta... Cum te face să ţii minte... Câţi ani îi dai fetei, tovarăşe maior? *(Fata ştie că se vorbeşte de ea. Îşi împleteşte o coadă. Din restaurant apare picoliţa. Aruncă o găleată de resturi peste bord. Cercetează puntea.)*

PICOLIŢA: Mâncărica, tovarăşe Golgea.

GOLGEA: Ce zici, tovarăşe maior? Bag mâna în loc că în Bucureşti de mult n-ai mâncat o fleică la grătar. Rumenită cât trebuie, şi înecată în usturoi cu ulei, şi pe urmă stinsă cu nişte lacrimi de molan... Numai molanul face usturoiul fericit... *(Golgea scoate din buzunar o sticlă plată.)* Turţ... Turţ curat. Mi-o trimite un amic. Eu – cu... el – cu... Dacă îţi tace plăcere... *(Detectivul bea, se îneacă.)* Să nu se răcească. Până mâine-dimineaţă, cu Nichita mecanic, n-avem nici o şansă... Dau vapoarele pe mână la toţi hoţii...

BUNICUL: Eu nu mănânc carne de porc.

GOLGEA: Adică, sunteţi, să nu-mi spuneţi... de altă naţionalitate...? Că literalii ăştia, deşi...

BUNICUL: Nu sunt de altă naţionalitate.

GOLGEA: Aiurea, parcă nu se vede... dar eu sunt un mare internaţionalist. Nu vreţi o fleică? Când o să ajungeţi la Bucureşti, o să vă pară rău. Că, la noi, numai Dezideriu, un alt preşedinte, nu mănâncă carne de porc. Dar el nu e... precis nu e... Nu-l iasă mamă-sa, zice că se

îngraşă... Şi, la cincizeci de ani, e încă neînsurat...

(Apare picoliţa, care scuipă chiştocul peste balustradă.)

PICOLIŢA: Păi ce faci, tovule?... Am urechiat usturoiul de pomană? *(Golgea se duce spre restaurant.)*

(Valera îl urmăreşte pe Panaitescu cum mănâncă cu Gligora. Se apropie de Bunic. Valera îl măsoară din cap până în picioare, zâmbeşte şi scoate din buzunarul rochiei un pumn de seminţe.)

BUNICUL: Mulţumesc, domnişoară... vă mulţumesc din toată inima.

VALERA *(nu-i vine să creadă că ei îi sunt adresate cuvintele, atât de ceremonios. Mângâie câinele):* Aşa câini să aibă Gligora la stână.

BUNICUL: Aveţi o stână, stimată domnişoară?

VALERA: Are statul, şi de porci, şi de oi... Mi-o spus dumnealui, care-i bea vodca lui Gligora, că sunteţi maior şi prindeţi hoţi şi criminali... Mie Valera-mi zice, şi nu-s lipoveancă. *(Gurmaşin a lăsat armonica şi bate din nou în cele două fiare. De departe se aude un zgomot asemănător.)* Noi suntem din Ardeal... Bunicii mei au venit cu oile şi-au rămas aici. Când ne-om sălta, ne întoarcem pe la locurile noastre...

BUNICUL: Adică, ce înseamnă a se sălta?

VALERA: Să strângi bani şi să pleci unde-oi vedea cu ochii... Cei mai mulţi nu se saltă... Unii îşi beau banii, trăiesc de pe o lună pe alta. Alţii s-au obişnuit cu apa şi cu iernile şi cu sălciile şi păsările. Am o prietenă care zice că ea ar putea să zboare, dacă ar vrea... dar nu vrea... Gligora, frate-meu, nu bea... tată n-am, mamă n-am. Într-un an au venit apele mari... Tata n-a vrut să-şi lase turma. Avea el un berbec pe care îl ura, şi din pricina asta îl ţinea legat... Dăduse cu coarnele în

mama, aşa a lovit-o, la mijloc, şi de-atunci mama nu s-a mai sculat... dar berbecul era de rasă, şi rar aşa berbec. Şi, în fiecare zi, tata îl bătea, şi-i dădea să mănânce, şi iar îl bătea. Atunci, cu apele, a dezlegat berbecul. Numai berbecul a ajuns acasă... Pe tata l-au găsit după vreo doi ani... L-au prins pescarii în plasă. Numai capul... Că dumnealui avea toţi dinţii de aur... Dar ce v-a spus domnul Golgea despre mine? *(Nu se fereşte de privirile detectivului. Zâmbeşte din nou)* Dumnealor vin să petreacă... Şi, dacă oamenii uită de casă, înseamnă că nici căsnicia nu-i făcută pe veşnicie. Inelul ăsta de argint e de la *dumnealui...* Da' dumneavoastră ce-aţi venit să prindeţi aici?

(Bunicul mănâncă şi el din seminţele date de fată. Mănâncă cu greu. Nu se pricepe. Ea râde.)

BUNICUL *(minte):* Am venit în vizită la Vera. N-am văzut-o de mult...

VALERA: Adică, şi dumneavoastră... Numai că ea cu Ciupercea are de-a face. *(Confidenţial.)* Cu cel care judecă oamenii. E tare aspru şi drept. Că, de la noi, unul a furat nişte porci, mergea noaptea cu barca în stuf, le dădea uruială cu spirt şi-i adormea, adică îi îmbăta, no că de-aia zic unii că se îmbată ca porcii, că cineva mi-o zis că de aici vine zicala... Şase ani de puşcărie i-o dat... Da' eu totdeauna am zis că prea mult i-o dat. Şi dumnealui îi plac porcii... Vine uneori să-i vadă.

BUNICUL: Să vadă porcii?

VALERA: Ce vă miraţi?

BUNICUL: Uite, Valera, de ce mă mir... Mă mir că nu ştii că Vera e moartă. Când ai văzut-o ultima dată?

VALERA: Asta-i secretul? *(Râde; îşi trage ciorapii trei-sferturi.)* N-am văzut-o de două zile. Văd eu că vreţi să mă trageţi de limbă... Aşa-i? Poate a mai furat cineva

vreun porc ori doi, ori ceva peşte sau oi, şi dumneavoastră aţi venit... Nu-i frumos să ziceţi despre un om viu că-i mort...

BUNICUL: Vera e moarta, domnişoară. *(Bunicul îi pune restul de seminţe în mână.)*

VALERA *(neîncrezătoare):* Cine s-o omoare pe Vera?! Vera nu era fată s-o poată omorî oricine... Şi, pe urmă, de ce s-o omoare?

BUNICUL: N-am spus că a fost omorâtă, copila mea, am spus doar atât, că e moartă. Şi aş vrea ca acest secret să-l ţii pentru dumneata. Singură ai zis că judecătorul Ciupercea e aspru...

VALERA: Nici lui Gligora nu pot să-i spun?

BUNICUL: Îţi cer prea mult dacă te rog să păstrăm amândoi secretul? Când va fi cazul să spui, am să-ţi dau eu dezlegare...

VALERA: Gligora o iubea, a vrut să se căsătorească... Acum trei zile a venit la mine... eram cu barca cu motor...

*

Vera se apropie de barca în care se află Valera. Motorul e pornit.

VERA: Valera, nu mă duci şi pe mine până la...?

VALERA: Nu sunt sluga nimănui...

VERA *(aruncă vâsla în lotcă):* Dar pe Golgea l-ai dus.

VALERA: Preşedintele mi-a dat dispoziţie. *(Se apropie de Vera.)* Ţi-ai bătut joc de fratele meu... Ajungă-ţi! Te-ai dat în bărci cu Ciupercea... Acum... Acum... să... nu te legi de Golgea... Ori, de la taică-tău atâta ai învăţat, să furi...?

VERA: Să-i spui fratelui tău să-şi numere porcii... Altfel, vin şi-i număr eu. *(Se urcă într-o barcă fără motor.)*

*

Puntea vasului.

BUNICUL *(continuă o replică pe care n-am auzit-o):* Deci, se ducea la plimbare cu barca...

VALERA *(minţind):* Da, ne-am despărţit ca două prietene, eu cred că se ducea... Am vrut s-o iau cu barca cu motor, a refuzat.

BUNICUL: Unde crezi că se ducea, domnişoară?

VALERA: Stuful multe ştie, multe ascunde. *(Îşi vâră în gură seminţe. Bunicul scoate o tarţă. Îşi rupe o jumătate de ţigară. Valera zâmbeşte.)* Sunteţi zgârcit, nu-i aşa?

BUNICUL: Foarte, domnişoară... Şi la vorbă. Nu se vede? *(Râd amândoi.)*

VALERA: Ba nu, că vorbiţi aşa de frumos...

BUNICUL Chiar vorbesc frumos?

VALERA: Şi cu înfloriturі... ca nea Ivan. Când era tânăr, toate felele mureau după el. Acum, cântă din armonică... *(Gurmaşin cântă şi Paulina se uită într-un ciob de oglindă.)*

BUNICUL: Mi-ai fost de mare folos, domnişoară... şi mă bucur că pe întinsul acestor ape de cleştar, unde seara se aud brotăceii... *(Panaitescu aude şi fluieră mirat. Revenind la realitate)* ...Am întâlnit o fată cinstită... *(Valera chiţcăie.)* Dar m-ar interesa să ştiu, ar fi chiar foarte important pentru mine, de ce Vera...

VALERA: Eu cred că aţi glumit, aşa, cu mine... De ce să fie moartă, şi cine s-o fi omorât? Că nici pe ea, nici pe mine, fără voia noastră, niciun bărbat... Păi io, dacă-i dau un pumn.. *(Confidenţial.)* O găsit la el un porc cu o literă colorată. Ştiţi că porcii, la noi, au litere colorate... la dumneavoastră, nu? Şi porcul găsit de ea la Gligora avea altă literă...

*

Vera a întors un porc cu picioarele în sus.

VERA: Dar asta ce-i? Litera cooperativei e pe spate, şi pe burtă-i alta...

GLIGORA: Ăştia-s porci cumpăraţi de la Dezideriu... *(Cu căldură.)* Vera, doar pentru asta ai venit? Cu ce-i mai bun Ciupercea? Cu şcoala lui, nu-ţi poate cumpăra nimic. Or, eu, când mă sa*lt...* Am la munte, în Ardeal, casa mea, Vera... Mi-am cumpărat-o pentru...

VERA: Mai bine ţi-ai cumpăra nişte săpun... Şi să ştii, am să-i spun lui Criţan de porc...

(Vera *se urca în barcă şi pleacă. Gligora loveşte cu ciomagul un purcel care trece pe lângă el. Porcul se zvârcoleşte* în *ţărână.)*

*

Puntea vasului. Panaitescu continuă să mănânce cu Gligora, Valera îşi ridică din nou un ciorap.

BUNICUL: Dar de ce crezi, Valera, că a fost închis celălalt contabil? Magdău, mi se pare.

VALERA: Magdău sfântul... Or găsit la el patru sute de capele de porci în plus. În scripte nu i-o putut justifica.

BUNICUL: Fratele tău nu ştia de aceşti porci?

VALERA: Porcari sunt vreo patru, şi turme tot atâtea... Plusul s-o găsit în turma lui Gurmaşin... dar *(uitându-se spre Panaitescu şi Gligora)* văd că înghiţiţi în sec...

GLIGORA *(înfulecă dintr-un peşte):* Adică, asta te supără pe dumneata, că nu-ţi spun tovarăş... *(Se şterge cu mâna la gură.)* Tovarăş îs cu porcarii mei. Domnii vin şi pleacă, şi când vin, nu vin să trudească... vin să petreacă. Nu vă fie cu supărare...

PANAITESCU *(într-o doară):* Cu un asemenea temperament, nu mă mir că Vera s-a supărat...

GLIGORA *(cu paharul rămas la jumătatea distanţei spre gură):* Ea, care se *saltă,* şi eu nu! Dă-mi şi mie un prieten ca Ciupercea, sau ca Golgea, şi-ai să vezi cum mă *salt.* Că omul e bun sau nu, prost sau deştept, după cum îi sunt prietenii, şi dacă prietenii ei sunt mari şi tari, şi pe deasupra şi deştepţi, atunci de ce n-ar fi şi ea? Crezi că îl place pe Ciupercea... Aiurea! Uită-te la el şi la mine, şi vezi cine-i mai potrivit pentru ea! Dă-mi un prieten *săltat,* şi pun pariu că într-un an, aici, în baltă, mă *salt* şi eu... Poţi să-mi dai? Ori nici dumneata nu eşti prea săltat, din vreme ce nici plutonierul Firică nu v-a chemat la masă, cu toate că, nu-i aşa, sunteţi colegi... Acum nu se mai adună oamenii, ca înainte, după rang şi averi, după câte oi aveau, acum se adună după funcţii... Stai prost cu funcţia. Cred că nu eşti nici sergent...

PANAITESCU *(îi întinde ostentativ o ţigară Kent pe care o joacă):* Astea nu se udă la foiţă.

GLIGORA: Slabe, lungi şi slabe... şi ustură... Că, şi pe Vera, astea o ustură...

PANAITESCU: Cum, Vera fuma? De când?

GLIGORA: Am zis aşa, ca să vă prind... *(Râde.)* Că, dacă ştiţi că nu fuma, înseamnă că...

PANAITESCU: Adică, ai vrut să mă încerci dacă o cunosc sau nu?

GLIGORA: Dacă o cunoaşteţi, ce vreţi să mai aflaţi de la mine?

PANAITESCU *(ochieşte ce se mai află de mâncat pe ştergură):* Mai multe, tovarăşe *nesăltat...* Mai multe decât ştiu, sau mici adaosuri semnificative la ceea ce ştiu! De exemplu, m-ar interesa de ce nu se află şi ea printre oamenii *săltaţi* de la bord... de la bordul acestei splendide ambarcaţiuni. Doar singur ai spus că ea şi-a ales oamenii cu ajutorul cărora să... *(Îşi mai toarnă un*

pahar. Arată spre sticlă.) Nu e chiar atât de proastă pe cât am crezut.

GLIGORA: Domnule, adică dumneata, de o jumătate de oră, mănânci din bucatele mele, bei din vodca mea, şi drept răsplată mă iscodeşti, mă tragi de limbă, încerci să...

PANAITESCU: Exact, dragul meu, şi dacă ţi-am pus întrebarea, aveam un motiv special, şi acest motiv m-a făcut să-ţi pişc roata, ca să nu poţi pleca... *(Arată spre camera dezumflată. Gligora o cercetează. Apoi se uită la boldul-săgeată din mâna lui Panaitescu.)* De fapt, nimeni nu poate pleca de aici... Chiar dacă ar vrea. Aşa că, încă o dată te rog să-mi spui când ai văzut-o pe Vera, apoi să-mi dai reţeta de afumătură. A fost excelentă. Ai pus şi puţină boia...

GLIGORA: Am pus.

PANAITESCU: Şi, te asigur, ai pus şi suflet, mult suflet, pentru că ai vrut s-o întâmpini cu ceva bun. Şi, ea era supărată...

GLIGORA: De unde ştiţi?

PANAITESCU: De patruzeci de ani primesc salariul pentru presupuneri. Deci, era...

GLIGORA: Supărată... supărată rău, pentru Magdău. Ştiţi, celălalt şef-contabil, în locul... Ea a venit în locul lui. Vera i-a controlat scriptele cu porcii, ea a găsit plusul de carne...

PANAITESCU: Din ordinul cui a controlat? Sau, din proprie...

GLIGORA: Nu, nu de capul ei. Din ordinul lui Golgea. Venise proaspăt în funcţie... De câteva ori l-a invitat Criţan la masă şi la băutură... Aici, dacă nu bei din când în când un pahar, poţi înnebuni. Şi, când am văzut că ăsta nu poate fi cumpărat, mi-am zis în gând: „Aţi dat de dracu'!" Dumneata te-ai uitat vreodată, noaptea, la cer? Ţi-ai ales, aşa, o stea, şi ţi-ai pus în gând să n-o cumperi şi să n-o vinzi, orice s-ar întâmpla? Eu mi-am

ales-o, şi ea mă ţine aici...

PANAITESCU: Tinere, steaua, bun... dar, nu te supăra pe mine, să nu mă ţii în loc cu steaua dumitale. De ce-ai zis în gând că au dat de dracu'...? *(Gligora bagă bucatele în traistă.)* La cine te-ai referit?

GLIGORA: La ăia care nu se uită la stele. Se uită numai la porci... Pe ăia i-am avut în vedere. *(Panaitescu se uită la cer.)* Numai că şi atunci, şi mai pe urmă, Vera a zis că Magdău n-are nicio vină... dar, cu vină sau fără vină, omul a murit. Or, ce cinste mai e aia care, în loc să dea viaţă, omoară?

PANAITESCU: Bine, dar dacă nu era de vină, se naşte întrebarea...

GPICURA: Asta-i, că se naşte, dar cum se naşte, aşa şi moare... Că şi Golgea, după un an... 'tu-i mama lui! Că omul, când nu se mai uita la cer din când în când, crede că nu mai moare, ca e veşnic viu, şi nu-i mai ajunge nimic pe lume, se poarta ca un Dumnezeu. Pierde din vedere că Dumnezeu se află tot acolo, şi vede, măsoară şi cumpăneşte...

*

Puţin mai târziu. Bunicul mănâncă din tartinele grosolane făcute de Panaitescu.

BUNICUL: Mâncai, dragul meu colaborator, cu o poftă...

PANAITESCU: Nu mâncam de la mine... Ştii ce mi-a zis unul? Ce-aş iubi-o eu pe femeia asta, dacă n-ar fi nevastă-mea! Uite, la tartinele mele, nici nu mă uit. Cu toate că sunt cu margarină veritabilă, şi cu parizer ţinut în salinele de la Slănic.

BUNICUL: Dragul meu, pe mine nu mă interesează cantitatea de sare din parizer. Cu asta se ocupă economicul, de asta sunt aşa graşi. Pe mine mă interesează, deci, nu cauzele care au dus la crimă, ci

crima ca atare... Nu uita că avem la dispoziţie douăzeci şi patru de ore.

PANAITESCU: Adică, cum, maestre, cum nu ne interesează cauzele crimei? Asta-i bună! Când lucram în vechiul... adică, în celălalt... În cel putred, toată ziua îmi băteai capul cu condiţiile care generează crima, că ar trebui să asanăm condiţiile, şi pe urmă... Acum, dacă este regimul nostru, condiţiile care generează nu ne mai interesează? Ca să fac şi eu o poezie aproape patriotică...

BUNICUL: Înainte, condiţii generale creau cazuri particulare. *(Panaitescu nu mai unge pâinea. Bunicul înghite în sec).* Acum, condiţii particulare creează cazuri la fel de particulare.

PANAITESCU: Adică, la concret. Vera n-a fost ucisă, ci s-a...

BUNICUL: Am spus eu asta? *(Bunicul cheamă câinele la el. Îi leagă un mic aparat de botniţă. Îi face semn să meargă spre restaurant. Câinele porneşte.)* Să nu ne pripim, dragul meu, ca musca-n zăr... Dacă acolo, înăuntru, cineva are în braţe o geantă ministerială, înseamnă că în interiorul ei sunt tartine incomparabil mai delicat fabricate...

PANAITESCU: Ţărăncuţe şi revoluţionari, în baltă? Ce să faci aici cu banii? Cu un pol, bei o burtă de vin.

BUNICUL: Şi, cum ştiu că-ţi place, n-ar strica să te duci la băbuţa aceea care se cinsteşte din canistră... Te asigur că nu bea apă. Cu un plus de farmec, cred că ai putea-o face praf...

(Trece în depărtare un vas. Se aude sirena. Apostov strigă. Nu primeşte niciun răspuns.)

APOSTOV: Lasă, Miliutkin, mâine, la bufet, îţi rup eu oasele...

(Din restaurant se apropie de Bunic Dezideriu. Se reazemă de balustradă, se uita la bacul cu stuf care trece la orizont.)

DEZIDERIU Uite cum distrug balta... N-are cine să ne audă. *(Se uita roată.)* Tasează rizomul cu tractoarele. În locul trestiei, creşte papura. Mergem şi exploatăm în altă parte, zic unii... zic ei... Doar stuf avem destul... balta era rezervor pentru Dunăre, şi lacurile de pe marginea Dunării, tot rezervoare... Primăvara, balta se umfla, lacurile, la fel... Peştele intra şi îşi depunea icrele... Toamna, când apele creşteau, peştele ieşea din bălţi şi o lua la vale. Acum, diguri şi canale. Vara, grindurile rămân fără apă. Peştele? Dar nici nu v-am spus cine sunt: Dezideriu Tilişcă, preşedinte, da' nu aici, la altă cooperativă... Acum am venit după reproducători.

BUNICUL: Încântat, domnule Dezideriu, încântat... dar stau şi mă întreb, în acest an de graţie una mie nouă sute şaizeci şi trei, de ce nu scrieţi la centru să vă spuneţi părerea?

DEZIDERIU *(râde):* La centru? A scris unul, şi după ce-a scris l-au transferat la dracu' în praznic, să se sature de propuneri... Centrul, vezi mata, ştie mai bine ca noi... Doar centrul a dispus să se pescuiască electric. Omoară milioane de puieţi... Nu le pasa. Planul să se facă! Nu, tovarăşe Dezideriu, dumneata te ocupi de plan, altfel, una-două, punem pe altul. Condiţii naturale de milioane de ani, vrem să le schimbăm în... Uite la Golgea, om admirabil până-i dau... Dar nu cumva să ceri ceva de la el. Există o mentalitate a orăşeanului plecat de la ţară: se crede stăpânul tuturor lucrurilor... Al bălţilor, al drumurilor, al pământului, al nevestelor celor de lângă el. Vrea absolut totul, fără să dea în schimb. Am putea produce incomparabil mai multă came. Dar cine să aibă grijă de porci, iarna? Îi tăiem cu

sutele şi mor cu miile... dar şi cei pe care-i tăiem au greutatea celor care mor. Hrana... Râmă cât râmă, apoi... Când spărgătorii de gheaţă – cum numim noi o anumită categorie de vieri – nu mai pot scurma, pentru noi e semn ca începe dezastrul. Ai văzut vreodată un cimitir de porci? Şi porcii vor să moară împreună... Dar să nu uit, vii de la Bucureşti... Nimic... nicio schimbare?

BUNICUL *(marcat de cele auzite, îşi aprinde o jumătate de ţigară):* Ce schimbare?

DEZIDERIU: Aşa, schimbări... Uneori, simt că mi se împrospătează sângele când aud de schimbări. Oamenii noi vin cu idei noi, cel puţin la început... nu par obosiţi.

(Soseşte câinele. Bunicul îl mângâie pe cap şi-i scoate de la botniţă minusculul aparat, apoi scoate filmul din aparat şi-l bagă într-un borcănel.)

BUNICUL: Tovarăşe Dezideriu, dar unde vă e servieta?

DEZIDERIU: Care servietă?

BUNICUL: Aveaţi o servietă... Uite, aici sunteţi cu o servietă pe genunchi.

DEZIDERIU: Bine, dar... Adică, m-aţi fotografiat! Câinele... Şi eu, care credeam că aţi venit la pescuit... Eram gata să vă invit la mine, pe braţul Sfântu' Gheorghe. Acolo, exemplare rarisime...

BUNICUL: Îmi pare rău, sunt invitatul lui Nichita. Am trimis câinele să-i facă lui o poză. Amintire... Şi câinii, ca şi oamenii, trag la miros...

DEZIDERIU: Am auzit, chiar Ciupercea mi-a zis, că el a lucrat la miliţie, că în general sunteţi vegetarian... Ce păcat!

BUNICUL: Viaţa, domnule Dezideriu, viaţa îşi ia uneori măsuri de precauţie. Înainte ca să ţi le ceară ficatul... Am trecut într-o zi pe lângă nişte măcelării. Am avut sentimentul că trec pe lângă nişte capele de

rugăciune... Câtă linişte şi meditaţie... Şi mi-am zis, adică, dacă oamenii simpli au renunţat la proteinele grase aducătoare de colesterol şi o armată de lipide, de ce să nu devin şi eu înţelept? încă de pe vremea când l-am cunoscut pe Nichita, după proces, şi după ce a fost condamnat, mă duceam la el la vorbitor... Îi duceam cotlete bine împănate... *(Bunicul îşi linge buzele)* ...bine prăjite spre partea osoasă, şi numai cum trebuie rumenite, în rest. Mi-a făcut un semn cu degetul: nu, maestre, cine ajunge aici trebuie să înceteze cu deşertăciunile. Carnea e deşertăciune, face parte din viaţă, or, dacă am avut neşansa să fiu prins şi închis, omul este dator să se pedepsească şi singur...

DEZIDERIU: Un hoţ interesant, nu o dată i-am remarcat gândurile filosofice. Este şi un vizionar, şi, în sinea lui, un răzvrătit... Când s-a întors din puşcărie, mai avea tatuat pe frunte: „Nu-i dreptate”. Sigur, oricine are dreptul... Nu-i dreptate în relaţiile lui cu cherhanaua, să zicem, cu fosta lui nevastă... Dar tovarăşul Ciupercea, care e jurist, i-a dat înscrisului o altă interpretare şi l-a obligat să şi-o ardă. Şi-a ars dreptatea... A mai rămas, cum aţi putut observa... Lasă, că nici Verei nu-i convenea: cum putea să cheme la ea pe un Ciupercea, sau pe un Golgea, cu fruntea...? Nu.

BUNICUL: Deci, o cunoaşteţi şi pe Vera... Admirabilă fată!

DEZIDERIU: Mie-mi spuneţi? Pe cuvânt dacă n-am vrut s-o introduc în familie... În acest sens am chemat-o la noi... Am cincizeci de ani. Mama nu m-a lăsat... A zis să găsesc pe cineva cu situaţie, şi trebuie să recunosc că mi-a plăcut fata chiar şi fără situaţie... Mama tocmai scosese o damigeană de molan, şi când a văzut că Vera bea pahar după pahar, şi-a făcut semnul crucii... Semnul nostru. Totul era clar: nu-i plăcea. Mă mir că a băut, ea nu era ca altele... Şi de ce-a băut tocmai la mine? Sau a vrut să-şi bată joc de mama, sau a venit la mine pentru altceva...

BUNICUL: Adică, pentru ce-ar fi putut să vină?

DEZIDERIU: M-a întrebat de reproducători, şi când mama a auzit... Vă daţi seama. Ştia bătrâna mai multe despre Vera decât ştiam eu. Ştia că nu e înfiată, aşa cum zicea lumea. Vera e fata lui. A lui Nichita. Fosta lui soţie, când a intrat el la... a început să mătură stuful cu unul... Maică-sa a trecut-o pe Vera pe numele ei de fată. N-a vrut să ştie lumea că tatăl ei e un hoţ... dar crezi că Nichita, când se împotmoleşte cu vasul la Crişan, pentru mine o face...? Tot cu fosta lui soţie trăieşte, cu toate că aia, legal...

BUNICUL: Deci am înţeles, domnule Dezideriu, că aţi avut gânduri serioase cu Vera...

DEZIDERIU: Teribil de serioase. Sunt burlac, bani am, slavă Domnului, ea e zdravănă, putea să-mi facă o echipă de fotbal, că la mama îi place fotbalul... Dar de ce v-a interesat servieta? V-am citit interesul în ochi. Să nu mă... *(Ameninţă cu degetul.)* Am lăsat-o pe mâna lui Criţan, am în ea bani... Reproducătorii... De ce să cresc eu porcii de reproducere, şi să nu-i crească el? Ştiţi, un reproducător are alte pretenţii...

BUNICUL Mie-mi spui...

DEZIDERIU: Fără porumb, uruială şi verzitură, cad pur şi simplu pe ei, nu-s buni de nimic. Solicitări mari... Am văzut pe unul cum plângea, pur şi simplu îi curgeau lacrimi din ochi. Scroafa, o mândreţe... El, pas... Că m-aţi întrebat de Vera... *(Oftează.)* Să nu mă spuneţi la nimeni. Am luat şi Gerovital. Molanul, dacă nu scotea mama molanul... Pe urma m-am certat cu mama... Se temea. Nu ştiu, dar Vera se temea de ceva, aşa mi-a zis după ce-a strigat la mama să-şi facă ea copii, dacă vrea o companie. Era abţiguită, altfel nu cred că şi-ar fi permis...

BUNICUL *(cercetându-l):* Domnule Dezideriu, ţi-a spus judecătorul Ciupercea ce s-a petrecut cu Vera?

DEZIDERIU *(speriat):* Mi-a spus. Îmi dau seama după

întrebare că nu trebuia...

(Dezideriu discută în continuare cu Bunicul, nu mai auzim ce. Criţan pescuieşte cu o undiţă rudimentară. Panaitescu, cu una modernă. Criţan scoate peşte după peşte. Panaitescu – nimic.)

CRIŢAN: Ascultă, plutonierule... Plutonier Panaitescu!
PANAITESCU: Adjutant... Plutonier adjutant... să trăiţi!
CRIŢAN: Adjutant, ori ce-i fi... Poţi să fii şi general. Pescuitul nu-i circulaţie, ca să aibă câştig de cauză mereu unul şi aceiaşi, adică miliţianul. Pescuitul înseamnă democraţia ştiinţei sau, dacă-ţi convine, zi-o invers...
PANAITESCU: Ştiinţa democraţiei.
CRIŢAN: Pescuitul este şi...
PANAITESCU *(îi ia vorba din gură):* Şi un prilej de a arde gazul, de a-ţi toca sau potoli nervii, pescuitul mai e şi un prilej de a discuta, domnule Criţan, sau tovarăşe Criţan... Pentru asta, de fapt, am şi venit aici, lângă dumneata, să discutăm. Ştiu că ţi-ar fi plăcut cu şeful. *(Arată spre Bunic.)* Aşa-i omul, când nu-i şef, îi place să vorbească cu un şef... sau măcar cu un adjunct. Adjunct... adjutant... dar n-aş fi venit, o jur, dacă nu ţi-aş fi recunoscut mutra... adică fizionomia. Da, da, figura... Vezi ce bogată-i limba română? Vindeai gogoşi pe Lipscani, asta, în patruzeci şi şase... Şi le vindeai la suprapreţ şi la minigreutate...
CRIŢAN: Ei, nu mai spune... dar de unde ştii?
PANAITESCU: Mi-a spus Vera Varlaam, de acolo... *(Panaitescu arată cu capul spre adânc, de unde Criţan a scos un biban),* prin acest rege al bibanilor... Şi mi-a spus că e moartă. Că a crezut că vrei s-o prinzi pe ea, şi atunci, din respect faţă de fiinţa umană, bibanul a zis că, peşte fiind, mai bine să se lase prins el...
CRIŢAN: Moartă, de ce? Tovarăşe Panaitescu! Cu

gogoşile, e drept... Le vindeam... mai mici la greutate, şi la suprapreţ... dar erau gogoşi. Dumneata, însă, să nu-mi vinzi mie. Vera o contabila mea şefă. Şi, pe urmă, taică-său e de patru ore pe vas, nu mi-a spus nimic...

PANAITESCU: Trageţi, va rog... Uite vârşa. Şi, în ea, regina peştilor...

(Criţan scoate nailonul undiţei. Vârşa se bagă în afund. Criţan e consternat.)

CRIŢAN: De asta era Ciupercea întors...

PANAITESCU: Şi de asta te rog să nu alarmezi lumea. Criminalul e printre noi. Şi, asta nu mi-a spus-o nici ea, nici regele bibanilor. Uite... vezi acolo steaua aceea? E luceafărul ei. Nu vrea să plece, nici să se stingă. El vrea adevărul...

(Se aude un ţipăt ascuţit de pasăre de seară.)

CRIŢAN *(râde, şi-a revenit):* Dom'le, ce ţi-e şi cu miliţienii ăştia! Unde te duci cu ei, nu vezi decât nereguli şi morţi...

PANAITESCU: Ori invers... Morţi şi nereguli.

CRIŢAN: Dar cum de ţi-ai adus aminte de gogoşi, nu vindeam numai eu...?

PANAITESCU: Şi-a adus aminte tovarăşul maior. Eu mi-am însuşit doar spusele lui. Şi mi-am mai însuşit ceva: joc tare, domnule Criţan. Chiar al dracului de tare, uneori... Chiar teribil de tare, când n-am succes. (Arată *spre undiţa lui, cu cârligul gol.)*

CRIŢAN *(azvârle el pluta de la undiţa plutonierului. În câteva secunde, scoate un biban. Îl scoate şi-l aruncă din nou în apă):* Ce mică e lumea!

PANAITESCU: Şi cu un mort în ea...

CRIŢAN: Eu chestia cu mortu' n-o cred, astea-s glumele

lui Nichita. Poţi să mă tai... Noi defecte avem în cooperativă, dar de omorât nu omorâm decât porci şi peşti. Magdău a fost prins cu un surplus de patru sute de capete. Scriptele nu-i evidenţiau. Nu-i de vină nimeni că s-a omorât...

PANAITESCU: Dacă scriptele nu-i evidenţiau. Cum au ajuns porcii acolo?

CRIŢAN: Simplu, poate erau ai lui, poate ai altuia şi n-a vrut să spună ai cui... Adică, noi dădeam hrana pentru o cantitate de porci anumită, şi ei lungeau hrana şi pentru porcii aflaţi în plus. Nu-i fac socoteală cât mă costă pe mine porcul furajat pe vreme de iarnă. Dă-i porcului făină de peşte sau papură: ţi-o scuipă, domnule, porcul e porc, dar are şi el tabieturile lui, nasul format, parcă ştie că-i porc socialist şi i se cuvine... Eu le fac uruială din porumb şi grâu, alteori chiar orez le dau, în baltă porcii umblă, au nevoie de calciu... Or, pentru porumb şi grâu trebuie să te zbaţi. Să te zbaţi... Uite la Tilişcă Dezideriu... El e cinstit, nu dă bacşişuri... ca mine. Dar se compara porcii lui cu ai mei? Aiurea... Ai lui, parcă ar îi fost pe front. Dacă maică-sa n-ar fi verişoară dinspre tată cu maică-mea, crezi că l-aş ajuta? Eu îi fac planul, în schimb el e cinstit... El, în orice parte şi-ar întoarce faţa, arată albă. Golgea n-are nevoie de cinstiţi din ăştia. El vrea carne, şi eu carne-i dau. Calitatea întâi. Şi el nu mă întreabă cum o fac. Şi bine face... Că şi cei de deasupra lui tot aşa procedează. Etică şi aşa mai departe... Bune şi ele, nu zic... da' pentru ziare, că şi conţopiştii ăia cu ochelari de cal trebuie să trăiască din ceva.

PANAITESCU: Şi eu era să mor o dată din pricină că am mâncat prea mult...

CRIŢAN *(mirat):* Adică, ce vreţi să spuneţi?

PANAITESCU: Mai mult ca sigur că şi Vera, din pricina acestei prosperităţi necontrolate a murit...

CRIŢAN: Tovarăşe, dumneata mă bănuieşti pe mine?

Atunci spune-mi deschis. Eu dau şapte procente din carnea ţării şi şaptezeci din cea a raionului. Pe Magdău l-am sancţionat pentru necinste. Dacă voiam, puteam să muşamalizez treaba cu surplusul găsit la el. N-am muşamalizat-o... Crezi, atunci, că pot acoperi un criminal? *(Criţan scoate undiţa şi-o trânteşte lângă balustradă.)*

PANAITESCU: Tovarăşe preşedinte... N-aş investiga problema porcilor, dacă în perimetrul ei...

CRIŢAN: Perimetru, perimetru... Ea trăia cu Magdău. Ascultă ce-ţi spun eu... De ce se ducea la el la puşcărie? De ce voia să-l ajute? De ce nu mă ajuta pe mine? Adică planul... Planul era viu. De ce nu se ocupa de plan?

*

Două scaune pe un şlep, unul în faţa celuilalt. La distanţă de un metru şi jumătate, stau pe scaune Magdău şi Vera. Magdău e tuns chilug. Printre scaune circulă un miliţian înarmat. Vedem numai faţa Verei.

VERA: Tovarăşe Magdău, de ce nu te aperi? Ţi-am luat un avocat, de ce l-ai refuzat?

MAGDAU: Adică tu-mi descoperi surplusul, şi pe urmă vrei să mă ajuţi să scap! *(Râde.)*

VERA: Vreau să te ajut. Nu cred că dumneata eşti de vină.

MAGDAU: N-am nevoie de ajutorul nimănui. Dacă pot, mă ajut singur... dacă nu... Asta mi-e soarta, şi împotriva ei... *(Miliţianul se uita la ceas.)* Vera, ai să păţeşti ca mine. Nu te amesteca. Sau, mai bine, pleacă de-aici... Să nu crezi că ştiu ceva. Dacă aş şti, probabil n-aş fi aici. Simt însă... Sunt puternici. Şi lipsa de carne îi face şi mai tari... Unii au nevoie numai de carne, nu şi de legi...

*

Puntea vasului.

CRIŢAN: Aici s-a înecat. Şlepul cu stuf trecea pe lângă ţăruş. Magdău a sărit în apă. Miliţienii nici n-au tras. N-avea cum să fugă... Până la ţărm sunt... Uită-te şi dumneata. Numai că Magdău n-a mai ieşit la suprafaţă... O fi vrut să moară... A dat de o vârşă şi s-a agăţat în ea? A vrut să înoate pe sub apă şi să fugă, şi s-o fi agăţat de vreun... Dumnezeu ştie. *(Se uită la Panaitescu, se şterge la ochi.)* Suferi, suferi ca şi Firică, plutonierul de la noi.

PANAITESCU: Adjutant...

CRIŢAN: Zi-i cum vrei. Asta mai mult ţine cu oamenii vinovaţi decât cu...

PANAITESCU: Să fi fost sinucidere?

CRIŢAN: În scripte scrie accident prin tentativă de fugă. A fugit, nu? Nici trupul nu i-a mai ieşit la suprafaţă, cu toate că au greblat fraţii patru zile la rând... Uite cum sclipeşte steaua aia! Mie nu-mi place când sclipesc stelele aşa... *(Se aude ţipătul lugubru al unei păsări de seară.)* Se schimba vremea.

(Paulina sta cocoţată pe un sac cu covrigi. Scoate de sub fund un covrig pentru ea şi unul pentru Bunic. Bunicul încearcă să-l spargă cu dinţii. Nu reuşeşte. Paulina îl zdrobeşte cu uşurinţă.)

PAULINA: Peste două zile avem parastas pentru Magdău. Eu cu taică-său suntem fraţi... Nu vă uitaţi aşa cum îi zdrobesc! Sunt dinţii mei. Unul nu-mi lipseşte... Aşa a fost tot neamul nostru. Dumneata ai dinţi falşi, de nu poţi?

BUNICUL *(minte):* Nu. Dar... *(Paulina, pe deasupra rochiei, îşi întinde elasticul de la ciorapi.)* Stimată doamnă, un

lucru nu înţeleg din ce mi-aţi spus, dacă nu era vinovat, de ce şi-a pus capăt zilelor, e un nonsens...

PAULINA *(se încruntă):* Ce e?

BUNICUL: Adică, nu văd logica...

PAULINA: Acum şi dumneata, nu vezi logică... Păi de ce s-o vezi? Cine-o vede? Şi, adică, de ce ne trebuie nouă ce zici dumneata? După ce l-a arestat am fost la el în pivniţă, că acolo l-a închis Firică până l-a dus la raion... Plângea şi Magdău şi plângea şi Firică, de nu mai ştiai care-i închis şi care-i de pază. Numai eu nu, cu îs tare... I-am zis să se gândească la nevasta şi la copii, că are doi, să nu se lase. El – nu şi nu, că scăpare n-are... Că împotriva răului... Era el, aşa, cam bolnav la minte, că se tot ducea pe la o casă de rugăciuni, în loc să meargă, ca tot omul, la crâşmă. Slab om, tare slab, că şi de însurat, tot noi l-am însurat, mai mult cu de-a sila, că altfel stătea rău cu putirinţele... Dumneata cum stai?

BUNICUL (mirat): Cu ce? *(Paulina dă din mână, măsurându-l, adică: nu faci nici tu prea multe parale.)* Mă întreb de ce-l vizita Vera pe Magdău, aici se naşte întrebarea...

PAULINA: Domnule dragă, că te văd om fin şi cu credinţă... Ce-o fost între ei, nu ştiu. Mă bate gândul că se sfătuiau, că amândoi ştiau ceva... Poate ea s-a dus la Ionu nost' să-i spună de porcii ăia în plus...

BUNICUL: Bine, dar ce interes avea, din moment ce s-a descoperit plusul?

PAULINA: Un interes personal, să zicem... Da, dragă domnule, că le-am văzut vorbind cu Nichita... hoţul, tatăl Verei. Nichita umbla cu fofârlica... *(Se uită în jur.)* Lumea zice că e turnător. Că de-asta Firică îl mai lasă să fure peşte...

BUNICUL: Adică, unde se ducea să spună?

PAULINA: Cum să-ţi explic, dragă domnule... el afla ba de unele, ba de altele... şi pe urmă se ducea şi spunea! Aşa au venit ăia în control... De la raion... Că, dacă nu

turna el, ăia nu veneau. Să-i fi spus Vera ceva? Nu ştiu. Poate, ea l-a zădărât.

BUNICUL: Interesant, interesant...

PAULINA: Să vezi ce interesant e dacă bagi covrigul în ţuică... *(Paulina îşi ia poşeta şi se duce la W.C. Se întoarce mai roşie în obraji.)* Mulţămesc că ai avut grijă de covrigi. M-am refrişat. Că chiar mă gândeam: de ce nu stai de vorbă cu ea? N-ar fi mai nimerit?

BUNICUL: Aş sta eu, dacă aş avea cu cine...

PAULINA: Adică, ce vrei să spui? Vrei să spui că Vera nu mai...

(Bunicul încuviinţează.)

GURMAŞIN *(vine spre Bunic, cântând la armonică):* Am auzit de la Valera că dumneata cauţi pe cineva. Aici, în baltă, numai bizamii se caută între ei, de când au fost importaţi... şi beţivii. Eu sunt şi de export, şi pe deasupra... *(Se loveşte cu degetul la gât.)* Dar vodca, vodca, ştii dumneata cum era vodca pe vremuri? Ca acum, blana de bizam... rarău... Deci, am înţeles că nu mă cauţi pe mine...

BUNICUL: Nu caut pe nimeni în mod special. Şi mă doare un cap...

GURMAŞIN: Ai băut vodcă de producţie locală... Mare greşeală. *(Îl ridică pe Bunic şi-l masează apoi la umeri şi la cap.)* Noi aşa ne vindecăm... Când suntem între bărbaţi. *(Râde.)*

BUNICUL (uşor *ofuscat):* Nu vă supuraţi, dar îmi pot permite să vă întreb, cu precauţiile de rigoare, cu cine am deosebita onoare...?

GURMAŞIN: Numai ţarul Alexandru Petrovici vorbea aşa! Vină să te fac o troică. *(Îl sărută de trei ori.)* Vasili Gurmaşin. ...Sau, simplu, Vasile... *(Se apropie conspirativ.)* Când eram alb, zinkweiss... Mi se zicea Vasilii Vasilievici -s, cu s... adică sudar... adică,

domnule... pentru franţuziţi. Că restul lumii ştie *(conspirativ)* de la bătrânul Tolstoi. Mare corifeu... *(Se uită în dreapta şi-n stângă.)* Am venit în ’zece, după un duel. Politic. Şi, în optsprezece, m-am stabilit definitiv pe aceste meleaguri. De unde era să ştiu că şi aici va veni *(conspirativ)* ...Rasputin? Am nouăzeci şi opt de ani. Am avut şase neveste şi am băut două sute de vagoane de vodcă rusească. Când beau câte un păhărel, mi-o teamă să nu mă întrebe cineva ce-am făcut până la revoluţia... aia mare.

BUNICUL: Ce să vă întrebe?

GURMAŞIN: Dumneata nu ştii istorie? Am fost cazac pe Don. Jandarm european. Am fugit aici, în baltă... Mi-au trimis vorbă că dacă mă întorc, mă reabilitează. Eu? Eu nu slujesc decât o singură ohrana. Deci, nu mă cauţi pe mine... Nu te-au pus să mă urmăreşti? Bun, atunci hai să bem un pahar împreună... *(Se uită la Paulina.)* Curat alb... *(Îi întinde sticla Bunicului.)*

BUNICUL *(bea, simte ca se sufocă):* Puteam să mor! La anii dumitale. Bei spirt?!

GURMAŞIN *(către Paulina):* Paulină, dumnealui zice că e spirt. *(Se aude râsul Paulinei.)* Cine mai face spirt adevărat. După revoluţie? Apă distilată... Deci, nu pe mine mă cauţi. În fiecare an îmi fac casă pe alt grind. Vin apele şi-mi iau tot... Eu, vesel, mă duc şi-mi iau alte uşi şi ferestre... Am crezut că mă toarnă. De când am plecat din Sankt Petersburg *(îşi face cruce)* nu m-a mai turnat nimeni... Am auzit că acum, din nou...

BUNICUL: Te-au urmărit vreodată? Nu înţeleg de ce te tot muţi...

GURMAŞIN: Nu m-a urmărit nimeni. Am rămas cu urmărirea şi cu fuga în suflet... Eu nu vorbesc, în baltă, decât cu domnii. Ciupercea şi Golgea... domni de paie. Au dorinţi... dar n-au vână. Când aveam eu şaptezeci şi cinci de ani, trei fete ţineam pe-o mână. Uite aşa stăteau, cu bucuţele pe-un braţ... şi două pe stângă, că

stânga mi-a fost tăiată cu sabia. Când l-am apărat pe Lenin... Că şi pe Lenin l-am apărat. Domnule... Un roman – viaţa mea... de care n-are nimeni nevoie.

BUNICUL: Cum n-are nimeni nevoie? Ai venit aici, am înţeles, pentru libertate. Eu am venit pentru o femeie...

GURMAŞIN *(îl sărută de trei ori):* Înseamnă că eşti un sacrificat, tinere. Aici, toate femeile sunt credincioase până te înşală. Pe câte n-am înşelat eu, din teama de-a nu mă înşela ele...

BUNICUL: Vera nu m-a înşelat niciodată.

GURMAŞIN: Fata lui Vârşă? Eh, ce mai casă mi-aş fi făcut cu ea pe-un vârf de trestie... Vrei să-ţi recit o poezie? Aici nimeni nu citeşte poezie. Aici nu se discută decât despre plan şi bani. Romantismul, romantismul... Unde e Esenin? Puşkin? Că pentru Eminescu m-au bătut doi lipoveni în uniformă, în patruzeci şi şapte, de-am văzut stele verzi. Numai când le-am spus cine sunt, m-au înconjurat de stimă... Tinereţe, tinereţe, ai păr alb, dar cum te cheamă?

BUNICUL: Mic, Bunicul îmi zice. Deşi unei fete dragi nu-i place cum mă cheamă...

GURMAŞIN: Te-am prins! Detectiv! Adică, hoţeşti în numele dreptăţii... Am citit. Am citit. La bibliotecă, numai numele meu şi-al Verei ai să le găseşti... Cititul? Ce viaţă! Dacă n-ar fi înfiinţat ăştia o bibliotecă populară, mă sinucideam. Dar, stai! Am înţeles că o cauţi pe Vera: de ce mă întrebi pe mine, când tatăl ei...?

BUNICUL: El nu ştie nimic. Vera a dispărut de două zile... *(Bunicul îl trage pe Gurmaşin de umăr şi îi arată, în apă,* o *vârşă.)*

GURMAŞIN: Parc să fie un om... Adică nu un om. O femeie...

BUNICUL: Om şi este... Vera.

(Gurmaşin îşi face cruce şi scuipă în stângă.)

GURMAŞIN: A fost ucisă din răzbunare. Pe mine, morţii... nu mă impresionează. Am văzut atâţia înecaţi... Pe mine, căscatul ştiucii mă impresionează incomparabil mai mult. Moartea este un dat al naturii, unul odios, dar atât, pe când natura... Te-ai băgat vreodată în apă, în adânc, la vreme de dimineaţă, când se ospătează ştiucile? Atunci ai vedea cât de simplu se rezolvă problemele vieţii şi ale morţii... Să nu-mi spui mie că animalele sunt iraţionale şi aşa mai departe... pentru ele, viaţa şi moartea au o importanţă incomparabil mai mare decât pentru noi... care ne umplem spaţiul dintre aceste adevăruri vitale cu mii de fuste, cu vagoane de spirt, cu războaie, uşi şi ferestre şi legi pe care nu le respectă nimeni *(conspirativ)* la noi. Tinere, nu te superi că-ţi spun aşa, deşi te simt pe dinăuntru bătrân, să asculţi în adânc trosniturile fălcilor şi să vezi scânteierile colţilor de ştiucă... Deci, Vera te interesează. Dacă te-ar interesa Paulina... Puştanca asta de Paulina are două guri de ştiucă... *(Paulina* se *uită într-un ciob de oglindă.)* Acum nu mai e la căutare femeia... Acum e la căutare *săltatul.* El e pe primul plan... Vin un an, doi... Cei ce vor să schimbe faţa bălţii.. Tăvălesc stuful, fură viaţa, n-o trăiesc, apoi pleacă. Proasta de Vera... plăteşte pentru taică-său. Am văzut-o înotând zeci de kilometri... Să-l găsească pe Magdău... Parcă morţii, în baltă, se lasă găsiţi... Păi nu se omoară aici omul ca la Sankt Petersburg, să facă vâlvă. Aici, omul se omoară ca să dispară, în tăcere, aşa cum dispare peştele în gura ştiucii. O femeie ca Vera mi-ar fi trebuit. I-am cerut-o lui Nichita, şi m-a scuipat! Când nu-i Paulina acasă, îmi mai petrec timpul cu nevasta nevolnicului de fecioru-meu. Nu face două parale. Mă şi mir cum am putut da viaţă la aşa un... Asemenea bărbaţi nici n-ar trebui să se nască... Auzi, optzeci de ani, şi să nu fie bun de nimic!

BUNICUL: Vera înota zeci de kilometri?

GURMAŞIN: Ce te miri, tinere? Dacă zici c-ai văzut-o, ce te miri? Are putere cât trei bărbaţi, în plus şi forma de fus cu care o dăruieşte natura pe fiecare putoare de femeie...

BUNICUL: Bine, dar de ce să înoate atât, şi mai ales noaptea?

GURMAŞIN: Senzaţii tari, senzaţii tari... Noaptea, femeile ca ea înoată goale, ca duhurile. Totul e să nu-ţi fie frică de apă. Să ştii s-o cald... Dar, cu mintea mea de filosof, cred că Nichita a pescuit-o de undeva şi a băgat-o în vârşă... dar ce interes o fi având?

(Din cală se aude un ţipăt de pasăre. Panaitescu se uită în sus. Bunicul îl lasă pe Gurmaşin să-şi fabrice ţigara lui uriaşă şi se îndreaptă spre cală. La capătul scărilor, agitat, Nichita.)

NICHITA: Vino să vezi. *(Coboară înaintea detectivului. Refac amândoi drumul până la peretele vasului. Nichita desface uşiţa şi scoate de acolo odgonul de care era prinsă vârşa, tăiat. Îi arată Bunicului capătul.) Ce să* fac acum?

BUNICUL: Când ai descoperit că odgonul e tăiat?

NICHITA: Am stat tot timpul aici. Am reparat un lagăr. Mi-am dat seama că ţi-ai început investigaţiile şi mi-am zis să nu-ţi stau în cale... Numai pe dinafară a putut coborî cineva în apă, şi, cu un cuţit...

BUNICUL *(bănuitor):* De unde ştii că a fost tăiat cu un cuţit? Foarte bine putea fi tăiat şi cu un brici. Specialitatea la mi se pare că era briciul...

NICHITA: Mă bănui... Adică, eu aş fi în stare... Se vede doar, un odgon de iută cere un cuţit zdravăn, pescăresc, în orice caz... Adică, dumneata crezi că eu...

BUNICUL: Mi-ai ascuns destule lucruri ca să am dreptul să pun întrebări în plus. Şi, pe urmă, singur ai zis că cel ce

a omorât-o se află pe vas... Să ştii că în calculul crimei nu-l exclud decât pe Alsacian. De ce nu mi-ai spus că e fiica ta?

NICHITA: N-am vrut să ştie nimeni că e fiică de hoţ.

BUNICUL: Fără existenţa cadavrului nu se poate dovedi nici existenţa unei crime. Şi, ce căuta Vera, noaptea, pe baltă? De ce înota zeci de kilometri?

NICHITA: Ştiu doar atât, că era amărâtă... N-am văzut-o niciodată înotând noaptea. Poate, când eram în tură... Într-o seară, m-a întrebat dacă Gligora are armă. Un glonte trecuse la câţiva centimetri de capul lui Ciupercea. De unde să ştiu dacă are armă sau nu? Ce pot să spun e că Gligora. Cu bună-ştiinţă, o împingea pe soră-sa, pe Valera, în braţele lui Ciupercea, ca să şi-o salveze pe Vera. Gligora s-a lăudat faţă de mine că Ciupercea n-are decât un salar, şi că dacă i-o dau lui pe Vera are s-o ţină ca pe palme... Dar astăzi mai poate un tată să facă ce vrea cu fata lui, s-o dea cui îi pofteşte lui inima? *(Nichita ia de jos un carmac şi-l aruncă spre peretele rasului, unde se află un bust de bărbat, aşezat pe un butuc. Bustul se sparge.)*

(La ieşirea din cală. Bunicul este întâmpinat de un plutonier-major adjutant, pântecos şi jovial. Nu-şi dezlipeşte mâna de la chipiu.)

FIRICĂ: Să trăiţi, tovarăşe maior, abia acum mi-a spus tovarăşul Criţan cine sunteţi, îmi cer scuze ostăşeşti că... Am mirosit, din tăcerea tovarăşului judecător Ciupercea, din vodca lui... şi din amărăciunea celuilalt, că ceva nu-i în regulă pe vas. Şi atunci tovarăşul preşedinte de C.A.P., Criţan, mi-a zis să nu mă deranjez, că vă deranjaţi dumneavoastră. Cum să nu mă deranjez? Ştiţi zicala aceea, ochiul stăpânului îngraşă... Or, eu, aici, pe linie de miliţie, raportez cu respect, sunt... *(Se recomandă.)* Plutonier-adjutant

Firică Celestin. Mi s-a tăiat respiraţia când am auzit că sunteţi aici. Că, unde apăreţi dumneavoastră, răsare câte o crimă, chiar dacă până atunci... Că am auzit la Bucureşti, să trăiţi, de la un superior, că v-aţi dus de sărbătorile de... după Crăciun, cele de iarnă adică, da, ca să va facă plăcere vi s-a adus o crimă din alt oraş, să fiu mai exact de la graniţa cu oraşul vecin, că cei de acolo, ştiţi, în noaptea de Crăciun, nu la ardea de...

BUNICUL: Aşa s-a întâmplat probabil şi acum, tovarăşe plutonier. Cineva a transferat o crimă aici, ca să-mi facă mie plăcere... Numai că, te anunţ, nu-mi face nicio plăcere.

FIRICĂ: Cine a îndrăznit să facă asemenea glume, în sectorul meu?

BUNICUL *(ridică din umeri):* Stimate coleg, Vera, Vera Varlaam, a dispărut. E prematur să spun că e vorba de o crimă, deşi anumite date mă fac să fiu circumspect...

FIRICĂ: Tovarăşe maior, dar eu am văzut-o acum două zile, mai exact la orele douăzeci şi unu şi treisprezece minute. Mergea la pescuit. Lucru straniu pentru o femeie, dar, în ultima vreme, acest sport tot mai mult a cuprins tineretul nostru drag şi atât de înarmat pentru...

BUNICUL: Dragul meu coleg, că mergea noaptea la pescuit am mai auzit, dar, personal, am dubii serioase că pescuia peşte.

FIRICĂ: Tovarăşe maior, la noi nu se poate pescui altceva. Şi, pe urmă, eu cred omul pe cuvânt... dacă a zis că merge la peşte, adică eu de ce să nu cred!? Aici, omul e ca pasărea, când spune că zboară, zboară... Dar văd că aveţi convingerea că, într-adevăr, în sectorul meu s-a putut petrece o... Cred că cineva vrea să glumească cu pensia mea, tovarăşe maior... mai am patru luni. Tocmai în aceste patru luni... Ştiţi că de la noi se iese uşor la pensie înainte de limită, dar la limită de vârstă... Tocmai în această limită de vârstă mă aflu eu. Dacă vă

face plăcere şi-mi permiteţi, pot să am o părere personală, tovarăşe maior... Dar ştiţi, la noi, părerile personale... Eu cred că se ducea la Gligora. *(Arată cu capul spre tânăr.)* Stăteam într-o seară la bufet. Ştiţi, la bufet mai auzi ba una, ba alta... Oamenii, la băutură, se laudă, mai spun şi adevărul... Bufetul, la noi, seara, e inima satului, şi cum se poate ca din această inimă, aflată în perimetrul meu, să lipsească Firică? Din bufet, trecând pe lângă mine, au ieşit Gligora şi Vera. Nu m-au văzut, tovarăşe maior... Vă jur... Eu nu intru în bufet decât în afara orelor de serviciu, şi numai civil. Nu m-au văzut. „Vin şi eu la noapte" – a zis Vera. Am ieşit şi am pândit la canal. După un timp, apare Vera... Se urcă într-o barcă. Vâsleşte. Eu, iute, în barca miliţiei, şi, după ea... După o cotitură, am pierdut-o din vedere. La câteva minute, i-am zărit barca... barca, goală. Ba nu, să trăiţi, tovarăşe maior, în barcă erau hainele ei *(conspirativ)* şi cele intime... Le-am inventariat. M-am întors cu barca la mal. Deodată, văd pe cer o pălălaie... M-am uitat la ceas: zece şi treisprezece minute. Peste câtva timp, altă pălălaie... Mă uit la ceas: unsprezece şi treisprezece minute. Ce să fie? — mi-am zis. Şi-am aşteptat. Spre dimineaţă, văd barca Verei. Ca din întâmplare şi eu pe acolo, o întreb: „Unde-ai fost, fată, ai început să umbli ca lunaticii?" „Au găsit nişte porci înecaţi şi le-am dat foc, să nu se işte vreo molimă... Am semnat procesul-verbal. Sau poate vrei să-l vezi?" – mă întreabă ea. De ce să mă uit eu la procesul-verbal? Eu cred omul pe cuvânt. Şi chiar că nu m-aş fi uitat dacă nu mi-l vâra sub nas. Era în regulă... Cu toate astea, vă întreb eu, tovarăşe maior, că am şi eu experienţă de diletant... Cum s-a dus ea la Gligora, goală? Că doar n-am avut orbul găinii... Vă jur... Şi, pe urmă, primul foc a fost aprins pe apă. Foc de trestie... Am nasul format. Cel de al doilea... Cu toate astea, a doua zi, adică în aceeaşi zi, de fapt, Criţan a zis că nu-mi fac treaba ca

lumea. Că o bandă de hoţi au furat, cu o seară înainte, treisprezece porci *(se încruntă la cifră),* că patru s-au înecat şi le-au dat foc... Ce să mai înţeleg?

BUNICUL: Interesant... Adică, hainele în barcă... Un foc pe apă... Altul...

FIRICĂ: Exact, tovarăşe maior. Numai că nu sunt sigur că cel de-al doilea a fost pe uscat. În orice caz, au fost două focuri... Tovarăşe maior *(Firică se uită în jur),* aş avea şi eu o chestiune personală... Cu Vera, să nu vă faceţi griji, apare ea. La noi s-au întors oameni, daţi dispăruţi, şi după doi ani. Se îmbată, pleacă, se întorc, fug cu câte unul în baltă, stau tot sezonul, apoi... Ştiţi, eu mă ocup cu ordinea, n-ar trebui să mă amestec în pescuit. E o ruşine, tovarăşe maior! Ştiţi, înainte, peştele şi fasolea – mâncarea săracului. Acum... Se extermină peştele în baltă... În câţiva ani, nici n-o să-l mai vedem la chip. Poate acolo, la Bucureşti, puneţi o vorbă bună... Pentru peşte. Un jaf, asta fac acum... Nu se respectă lunile pentru depus icrele, ochiurile la plase sunt cu zece centimetri mai mici... Puietul... Vă pot raporta că ştiu un loc unde sunt îngropate zece tone de puiet. Nici măcar nu fac făină din el... Le e frică. Legea zice una, şi ei... Eu am încercat pe cale ierarhică... Mi s-a zis că dacă mă amestec ies la pensie înainte de vârsta-limită. Într-o zi, am văzut o lotcă cu crapi. Îşi lăsau icrele în barcă, şi masculii îşi aruncau lapţii tot acolo, crezând. proştii, că din ce fac ei va ieşi puiet... *(Se şterge la ochi.)* Am plâns, tovarăşe maior... Nu v-aş fi povestit, dar la cherhana m-am întâlnit cu Vera, şi mi-a zis: „Plângi, tovarăşe Firică, pentru nişte peşti care mor. Şi mor oameni nevinovaţi şi nu-i plânge nimeni.

BUNICUL *(interesat):* Când ţi-a spus asta?

FIRICA *(se gândeşte, apoi scoate din buzunarul de la piept un carnet):* Acu şase luni şi treişpe zile...

BUNICUL: Magdău când s-a înecat?

FIRICA *(se uită în carnet):* Un an şi douăzeci şi trei de

zile...

BUNICUL: Interesant, chiar foarte interesant!

FIRICA *(Îşi duce o mână la pântec, speriat):* Emoţiile, bată-le norocul! *(Fuge spre W.C.)*

PARTEA A II-A

Puntea vasului. Se aude un cântec de privighetoare. Bunicul se uită în jur. S-a înserat. Se îndreaptă spre prova. În drum se întâlneşte cu Apostov, căpitanul vasului. Căpitanul are în mână o carte.

APOSTOV: Tovarăşe maior, îmi pare rău că n-am ştiut... Nichita mi-a spus... dar el, tot ce spune, spune cu întârziere, şi tot ce face, face înainte de a gândi...

BUNICUL *(zâmbeşte):* Şi ce v-a spus cu întârziere, şi mai ales ce-a făcut înainte de a gândi?

APOSTOV *(se reazemă de balustradă):* Că sunteţi maior, că Vera a dispărut de două zile... Răspuns la prima întrebare. Dar nu s-a gândit, înainte de a vă trimite telegrama, că totul ar putea să fie o simplă spaima de-a lui. Nu-i prima dată când Vera lipseşte de acasă. După câte ştiu, e majoră... Şi, pe urmă, avem forţe locale, slavă Domnului... V-am văzut stând de vorbă cu tovarăşul Firică. Acum patru ani, a prins o ştiucă cu un biban în gură. E singura infracţiune pe care a descoperit-o în baltă... Şi, dacă aţi stat de vorbă cu el şi cu alţii, mi-am zis că ar fi timpul să staţi de vorbă şi cu mine, mai ales că mă aşteaptă o noapte albă... Am două capitole de învăţat la... geografie.

BUNICUL: Adică dumneata, tovarăşe Apostov, sincer crezi că Nichita m-a deranjat de pomană?

APOSTOV: Nichita e la ananghie... I-au pus în vedere că-i desfac contractul de muncă, pentru desele lui abateri. Şi atunci v-a chemat... Să-i ridicaţi şi lui moralul, şi să-l temperaţi, prin personalitatea dumneavoastră, pe al altora. Desigur, trebuia să inventeze o poveste şi, ca orice artist, cum se socoteşte el, a inventat una

dramatică.

(Bunicul se uită la cărţi.)

BUNICUL: Dar văd că citiţi, vă preocupă problemele de geografie, de fizică...

APOSTOV: Fără geografie, te pierzi şi în baltă... Fără fizică, e greu de descifrat mecanismul visului. Or, visul meu nu vrea să moară aici, iar visul visului meu ar dori să umble cu o navă de cel puţin două mii de tone, pe Atlantic. Că, până la Pacific, mai am de dat trei examene din clasa a douăsprezecea, şi patru ani de examene pentru cel de-al treilea vis, că-l am şi pe-al patrulea... Să ajung căpitan de cursă lungă. Tata şi mama n-au ştiut carte. Ca lipovean, mi-au hărăzit meseria ştiută de ei, numai că mie ursitoarele mi-au zis, la naştere, să hotărăsc singur...

BUNICUL: Ale naibii ursitoare...

APOSTOV: Socialiste, tovarăşe maior... S-au îndoctrinat şi ele. Numai că eu bat din gură ca un şcolar ce sunt, în timp ce profesorul tace... Şi, când profesorul tace, înseamnă că răspunsurile mele nu sunt bune.

BUNICUL: Răspunsurile nu sunt rele. Aş zice că ursitoarele alea ale dumitale s-ar putea să aibă dreptate. Dacă tac, motivul este altul: am sentimentul că mi se ascund foarte multe... Ca să fiu sincer, cred că şi dumneata îmi ascunzi ceva.

APOSTOV: Eu? Cum să nu vă ascund? V-am ascuns că împotmolirea am provocat-o eu... Nichita crede că pricina împotmolirii este el. Dacă aşa vrea el. Să creadă... în schimb, eu cred că de vină este examenul de mâine... Când să învăţ? Tovarăşii de la Navrom, cum te văd dornic de examene, cum îţi dau o cursă în plus, să-ţi treacă pofta. După ei, unul care vrea să fie căpitan de vas trebuie să aştepte întâi pensia, şi apoi... Dumneavoastră, credeţi ce vreţi...

BUNICUL: Eu cred, tovarăşe Apostov, că s-ar putea tot atât de bine să vă fi pus amândoi de acord. Când două interese coincid... Ascultă, nu vrei să includem în această înţelegere posibilă şi al treilea interes? Al meu, de exemplu... Când am deschis cartea de geografie, am dat de harta Japoniei. În clipa aceea, am înţeles că ştiu despre Japonia incomparabil mai multe lucruri decât despre fata lui Nichita, cu toate că nu o dată m-am lăudat că Varlaam mi-e prieten...

APOSTOV: Tovarăşe maior, dacă Ciupercea şi Golgea nu v-au spus mare luciu, înseamnă că mare brânză nu ştiu nici eu. Cu toate că s-ar putea ca şi aici să mă înşel... Dar ce-aţi spune de nişte rasol de şalău, cu cartofi şi mujdei... la mine în cabină? Poate, după un pahar de molan, memoria să se îmbogăţească...

BUNICUL: Dragul meu, dar...

APOSTOV: Tovarăşe maior, acum mai bine de doi ani eram pe „Vulturul”...

*

O barcă pescărească. Apostov e la cârmă. Pe barcă scrie „Vulturul”. În barcă sunt Magdău şi Vera. Vera se ridică brusc şi face un gest în urma căruia barca se descumpăneşte. Apostov o ameninţă. Încetineşte motorul. Apoi citeşte din nou într-o carte de geografie.

VERA: Şi ce crezi, că Dumnezeu are să coboare de unde zici dumneata că e, ca să-ţi dea dreptate? Dacă pe el îl aştepţi, o să înfunzi puşcăria din pricina altora... Şi eu n-am să te las, aşa să ştii! Şi mai termină cu gărgăunii ăia sâmbetişti, că nimeni n-o să-ţi hrănească copiii, în locul dumitale! *(Barca intră într-o salcie. Toţi cad în apă. Apostov înoată după carte.)*

*

Cabina lui Apostov. Un hamac, o măsuţă cu resturi de peşte şi o sticlă de vin. Două scăunele.

APOSTOV: S-ar putea să fie şi acum în stuf, la porci. Când te ştii copil de hoţ, ar trebui... Nu e bine să fii mai cinstit decât alţii. Or, ea asta a vrut să dovedească tuturor, că e cinstea întruchipată...

BUNICUL. Şi crezi că era mai cinstită decât alţii?

APOSTOV: Adică, de ce *era.* Şi nu *este?* Nu înţeleg... *(Lasă farfuria din mână, pe masă.)*

BUNICUL: Vera e moartă, tinere... Şi, pentru că ţi-am spus acest adevăr, pe care sincer presupun că nu-l ştiai, aş vrea să te întreb de ce Nichita a stricat motorul taman aici, şi de ce dumneata n-ai împotmolit „Pescăruşul” în altă parte?

APOSTOV *(mută farfuria, nervos, pe masă):* S-a dus examenul! *(Se ridică şi se plimbă, doi paşi înainte, doi paşi înapoi. Stă câtva timp cu ochii închişi, apoi îi deschide.)* Tovarăşe maior, te-aş invita să vezi casa lui Criţan din sat: patru pereţi, o fereastră, şi o lotcă pe mal... Dacă te duc la Bucureşti, într-un anumit loc, ai să vezi o altă casă, cu etaj. De ce nu şi-a făcut-o aici? De ce vrea să se rupă de noi? Doar e lipovean ca şi mine, ca şi Nichita... Ştiu ce înseamnă calomnia, şi eu nu mă joc cu legea. Eu vreau să ajung stăpânul Pacificului, nu al bălţii, ca el. Deci n-am niciun interes, şi nici timp nu am să zugrăvesc pe cineva în negru, dacă nu o merită. Păi şi-a făcut casă acolo, că nu-i mai e dragă balta. Şi, din clipa când a înşelat balta, a înşelat şi oamenii, şi cu oamenii pe care i-ai înşelat nu mai poţi trăi... Eu nu spun că a furat. A muncit cât trei, şi merita să câştige cât trei. El, altceva a furat: a furat încrederea străbunilor, şi cinstea lor faţă de avuţia bălţii... Asta a furat-o. Pentru el, balta nu mai e patria, cum e pentru noi... Omul, altădată numai lacom, astăzi a devenit de

zece ori mai lacom, şi hoţul, de zece ori mai hoţ. De vină nu-i numai el... Cei ce primesc planul îndeplinit nu ştiu, şi dacă ştiu, puţin le pasă, cu ce jertfe se îndeplineşte. Pentru ei, faţa icoanei, cea pictată, contează, nu cealaltă, fără de care pictura n-ar avea pe ce să se ţină... Cine face planul e boier, îşi face casă cu fundaţie de beton şi fier, are cărămidă şi tot ce vrea... şi atunci bietul pescar, ca să şi-l facă şi el, îşi bagă nasul şi în vârşa prietenului, şi în rezervaţia statului, doar şi el e stat, nu-i aşa? Iar seara se îmbată toţi împreună şi râd, întrebându-se care dintre ei e mai deştept. Cine vrei şi cine nu vrei îşi hrăneşte motoarele cu benzina statului. Ia întreabă-l pe Golgea de ce petrece cu fetele noastre şi nimeni nu se leagă de el? Vera a cunoscut, prin tatăl ei, un hoţ în casă, şi n-a mai vrut să aibă de-a face cu hoţii în afară... Să nu crezi că ea nu ştia că era înfiată de propriul ei tată, de ochii lumii. Ştia. Şi, pentru că ştia, voia să fie mai cinstită decât toată lumea. Cinstea ei era ca un drapel pe care îl purta oriunde se ducea. „Uite, iar vine ziua Republicii” – spuneau despre ea... Dar ea iubea balta şi oamenii de aicea, ea nu voia să se *salte* pe umerii altora. Ea voia rânduielile astea noi, respectate. Nu numai în spirit, ci şi în literă. Prea multe voia, pentru o fată de hoţ... Şi, eu nu cred că a murit. Tot ce se poate, ca mâine să ne aştepte la mal cu drapelul...

BUNICUL: Tinere, tinere...

(De afară se aud râsete, aplauze şi ţipete. Apostov se uită de la uşă.)

APOSTOV: Gurmaşin... Asta zic şi eu că a trăit. Uite, baba aia de lângă Paulina e cea de-a şasea nevastă... Zice despre el că acum douăzeci de ani a bătut suta.

*

Puntea vasului. Bunicul şade pe o raniţă şi îşi aprinde o jumătate de ţigară. Panaitescu îi fierbe, într-un ibric, cafea.

PANAITESCU *(amestecând în ibric):* Maestre, s-a întâmplat ceva cu detectivul acela mic, periscopul dumitale. *(Panaitescu îşi duce un deget la creştet.)* Eu cred că s-a defectat. Ne apropiem de miezul nopţii, tiptil... Sforăitul pasagerilor e egal, nimeni nu vrea să fugă de pe vas, de unde bănuiesc că presupusul criminal, sau e nesimţit, sau, pur şi simplu, e mai şmecher decât noi... sau nu avem de-a face cu un criminal... Adică de ce să nu luăm în braţe şi ipoteza asta? Mai ales că mi-o frig... *(Îşi freacă mâinile.)*

BUNICUL *(îşi bea cafeaua):* Că este vorba de o crimă, nu mă îndoiesc, Panaitescule. Dar ce fel de crimă, din ce categorie? Uite ce târziu răsare luna...

PANAITESCU: E o criminală şi ea, maestre... Ce-o costa, să iasă mai repede? Mai vedeam şi noi mişcarea... Aşa, cu becul ăsta nenorocit, din vârful catargului... Şi, pe urmă, de ce să nu fiu cinstit? Mie nu-mi place apa... aşa, întinsă... Dacă fosta mea logodnică, acum mai bine de...

BUNICUL: Să lăsăm, anii n-au importanţă...

PANAITESCU: Că bine zici... Dacă nu dorea să-şi petreacă concediul cu mine în baltă, azi era soţia mea, aveam o droaie de copii, şi nu mai umblam după dumneata ca un câine de pază... de parcă n-ai avea unul. Parcă dumitale-ţi place? Aiurea!

BUNICUL: Ai să râzi, Panaitescule, dar îmi place. Unde mai vezi la Bucureşti o asemenea lună şi-un asemenea cor? *(Un cor abia auzit.)* Nu se iubesc, şi cu toate astea cântă împreună...

PANAITESCU: Parcă-s singurii...

BUNICUL: În schimb, dacă eu mi-aş fi adus nevasta aici,

sunt sigur că nu m-ar fi părăsit...

PANAITESCU: Parcă pentru asta te-a părăsit? Te-a părăsit, colega, pentru că a fost rea de muscă, primo; secundo, dumneata îi dădeai mai mare importanţă câinelui, decât ei... Aşa sunt unii oameni, comunică cu câinii mai bine decât cu semenii lor... Dar, altfel, frumoasă femeie! Dumnezeu s-o ierte.

BUNICUL: N-am priceput niciodată de ce trandafirii de pe mormântul lui Isbăşescu s-au încolăcit cu trandafirii de pe mormântul ei...

PANAITESCU: Iubirea de dincolo, maestre... Dar mă mir cum un asemenea fleac poate fi descoperit de un criminalist vestit. Aşa ceva pot înţelege numai oamenii fie rând...

BUNICUL: Ce frumoşi trandafiri... Nu-ţi face impresia că fosta mea soţie semăna puţin...?

PANAITESCU (se *uită spre fata care cântă împreună cu Paulina şi cu nevasta lui Gurmaşin):* Seamănă, şi cred că nu numai la figură... În locul dumitale, pentru că tot am căzut în impas, altfel n-am discuta fleacuri, aş strânge şurubul şi cu Gligora şi cu soră-sa. Primo, porcul cu litera străină a fost găsit în turma lui, secundo... Şi, ca să nu stea nimeni în drumul lui spre *săltare...* A doua supoziţie, că am două. Primo, răzbunarea, secundo, cineva din anturajul lui Nichita n-a putut să-i facă felul şi atunci a lovit în cine a avut el mai drag...

BUNICUL: Dragul meu, pe mine mă interesează de ce a dispărut servieta lui Dezideriu. Când am trimis câinele în restaurant, servieta era la el, apoi a venit Dezideriu la mine, fără ea. În timp ce stăteai de vorbă cu Paulina, am trimis din nou câinele. Priveşte *(Bunicul, la lumina unei lanterne, îi arată, din diferite poziţii, un diapozitiv.)*

PANAITESCU: O fi sub fundul cuiva, sau pur şi simplu Alsacianul şi-a pierdut calităţile de fotograf... Cum naiba să nu ţi le pierzi? Pe masă, zeci de fleici de porc,

or, la Bucureşti, dumneata l-ai ţinut cu salată şi morcov... Are şi bietul câine dreptul să fie câine. În schimb, în timp ce dumneata erai la Apostov, uite ce-am găsit în traista lui Nichita. *(Scoate din rucsac un cuţit marinăresc.)* Parcă zicea că numai cu un asemenea cuţit cineva putea tăia odgonul. *(Face sandvişuri cu şuncă de Praga.)*

BUNICUL: Ai fi ajuns un mare detectiv, dacă nu te-ai fi grăbit întotdeauna să legi unele de altele soluţiile cele mai simple... Tăierea odgonului intra şi în socotelile mele, dar nu aşa de repede. Criminalul s-a grăbit, şi asta mă pune pe gânduri... Dispariţia corpului delict l-a liniştit, şi probabil acum bea vin de Niculiţel sau sforăie undeva. Apropo, unde ai găsit şunca asta? E chiar de Praga?

PANAITESCU: Vânzătoarea de la magazinul din colţ... Mai vine la mine la televizor... Filme poliţiste... În ultima vreme, tot mai rar. Când vine şuncă, aşază afară, la uşă, un steguleţ cehoslovac, şi atunci... Pe cai, Panaitescule! În două minute, sunt în papuci. Fără relaţii, n-ai mai mânca dumneata acum tartinuţe cu unt... La vârsta noastră, este mai mult decât indicat să ai prieteni: un farmacist, un vânzător la alimentară, de preferinţă femei... şi un preot. Nu din pricina credinţei, din cauza locurilor de veci. *(Bunicul înghite greu.)* Mă mir că nu ţi-a stat rasolul în gât, maestre...

BUNICUL: De unde ştii?

PANAITESCU: Parcă nu se simte după miros? Altfel miroase mujdeiul pe şalău, şi altfel pe crap... Ah, maestre, dacă şi pe lumea ailaltă ar fi viaţă... Nu cred să nu fie... Şi, dacă este, e de neînchipuit să nu fi înflorit şi acolo infracţiunea. Îţi dai seama ce trai am duce? Am deschide un cabinet particular de detectivi, cred că niciun sfânt n-ar avea nimic împotrivă. Au şi acolo tot interesul ca ordinea să fie ordine, nu-i aşa? Închipuie-ţi o urmărire pe un nor de catifea... Sau un

infractor pescuind în rezervaţia sfântului Petru

BUNICUL: Închipuiri, dragul meu, închipuiri...

PANAITESCU: Deşarte, Bunicule, parcă nu ştiu? Am fost de două ori la Universitatea populară. Am nimerit exact când unul lovea cu bâta în lumea de Apoi. Adică, el a fost acolo, el ştia... În schimb, ştiu cu precizie că dacă Ciupercea a ieşit şi fumează nervos, ar fi cazul ca eu să-mi încep investigaţia în altă parte, ca să-ţi creez dumitale condiţii să-ţi repari periscopul...

(Ciupercea se apropie de Bunic.)

CIUPERCEA: Ceva nou, tovarăşe maior? Am ieşit afară, mă sufoc, şi pe urmă un sentiment ciudat mă urmăreşte de când mi-ai povestit... Îmi apare mereu în faţa ochilor... Parcă e vie... Uite, şi acum! A dispărut... Parcă vrea ceva... Parcă vrea să ne grăbească... Să ajungem mai repede la nişte concluzii...

BUNICUL: Linişteşte-te, dragul meu, simple vedenii sau, poate, nu chiar atât de simple... Spun „nu tocmai atât de simple”, deoarece în meseria noastră, pârdalnica de conştiinţa ne ia mereu la întrebări. Nu vrea să ţină cont că avem destui superiori, ea vrea să fie superiorul suprem, şi uneori ne apare într-o stare materială, ia chip concret, ca în cazul dumitale, chipul ei... Eşti om de meserie, dragul meu. La ce concluzii să ajung? N-am la îndemână nici măcar o potecă solidă, să mă strecor spre adevăr... Sunt la o întretăiere de nenumărate drumuri. Pe care să-l aleg? Şi, înainte de a alege, am datoria să nu mă pripesc... Ştii, la fel de bine ca şi mine, ce înseamnă să o iei pe un drum greşit! Cantitatea de muncă aflată în urmă te îndeamnă, nu o dată, să perseverezi în greşeală, şi asta de multe ori fără să-ţi dai seama... Or, eu am vârsta când nu mă mai pot întoarce înapoi la fiecare pas... Pe urmă, mă bucur că eşti bântuit de himere. Poate să fie o simplă

coincidenţă, dar numele dumitale a fost rostit până acum de nenumărate ori, şi n-aş putea spune că la...

CIUPERCEA *(îi ia vorba din gură):* ...la modul laudativ. Nici nu-i de mirare. Un om care şi-a luat riscurile meseriei mele este obligat să suporte şi riscul de a fi înjurat pe nedrept. Sunt convins că s-au spus pe seama mea vrute şi nevrute... În acest raion, am condamnat nu puţini pungaşi, am chemat la ordine destulă lume, şi cum aici aproape toţi sunt rude între ei, nici nu mă mir...

BUNICUL: Deci, nu întrevezi nicio posibilă eroare personală în problema Verei...

CIUPERCEA: N-am spus asta. Relaţiile dintre mine şi Vera au fost mai apropiate, dar n-au evoluat într-atât încât să mă ofer ca parte culpabilă...

*

La ţărm opreşte o barca cu motor. Din ea sar Criţan, Ciupercea, Vera. Îi aşteaptă trei ţigani: un viorist, un clarinetist, un toboşar. Gligora, aflat şi el pe ţărm, se miră când îi vede pe însoţitorii Verei. Se joacă cu cuţitul, aruncându-l cu vârful spre pământ. Vioristul încetează să mai cânte. Se uită la Gligora. Acesta înclină din cap. Vioristul cântă. E limpede, Gligora o aştepta pe Vera singură. Într-o frigare de lemn se prăjeşte un purcel. Criţan scoate din apă, cu o frânghie, o damigeana de vin. Gligora a rămas pentru o clipă singur cu Vera.

GLIGORA: Credeam că vii singură... Te-am aşteptat. Mi-am legat visurile de scara asta... Seara asta, pe care am dorit-o atâta!

(Vera tace şi se îndepărtează. Criţan aşază bucăţi de purcel în blide. Toarnă vin. Câinii mănâncă şi ei. Se aud, ca un cor ciudat, grohăiturile porcilor aflaţi în stuf. Brusc,

Criţan îşi aduce aminte de ceva).

CRIŢAN: Gligora, hai, mă, să vedem turma aia de care ai zis...

GLIGORA: Care turmă?

CRIŢAN: Aia cu porcii bolnavi. *(Gligora se îndreaptă spre barcă.)* Să nu faci scandal, auzi? În loc de un purcel, îţi dau doi. Din turma mea. Şi vinul ţi-l plătesc, şi ţiganii... Hai în barcă. Lasă-i singuri. *(Barca se îndepărtează.)*

CIUPERCEA: Ne-au lăsat singuri... De fapt, pe drum mi-a spus că vrea să vadă nu ştiu ce porci. Înainte de a ne întâlni cu tine... Am simţit că şi-a schimbat gândurile. De ce n-ai protestat că ţi l-a luat pe Gligora? Sunt convins că pe tine te-a aşteptat.

VERA: Am crezut că protestezi tu. Nu era mai firesc? Dar ştiu de ce n-ai protestat: te-ai obişnuit să te laşi copleşit de recunoştinţe... Or, Criţan pentru asta te-a şi adus, ca să-ţi fie recunoscător...

CIUPERCEA: De ce mă iei aşa? A fost o vreme când îmi spuneai pe nume...

VERA: Vremea aia a trecut. Dar nu şi gândurile mele bune pentru tine. Ai căzut în vârşa lor... Tot aşa cum a căzut Magdău în plasa ta... cu documente ţesute cu tot. Te vor pierde... Şi-mi pare rău. Când ai venit, am crezut că pasărea rară a dreptăţii şi-a făcut cuib în baltă... Pentru asta ţi-am şi spus pe nume. Pentru asta te-am şi iubit, tovarăşe judecător... N-am ştiut că sunt un biet puiet făcut să rămână în talienele lui Criţan.

*

Puntea vasului.

CIUPERCEA: După un sfert de oră s-au întors; Criţan şi Gligora... Gligora ţinea cârma, de unde am înţeles că n-a vrut să-l ducă pe Criţan la turmă, şi nici să ne lase

singuri... Dacă vrei să mă crezi, nici nu ştiu de ce am acceptat invitaţia lui Criţan. Era sâmbătă. Mi-am zis că am şi eu dreptul la o după-masă de odihnă. Şi ideea că mă puteam întâlni cu Vera... De fapt, m-am surprins nu o dată gândindu-mă la ea, şi ceea ce mi-a reproşat că acceptam drept recunoştinţă nu era altceva decât, dacă mă gândesc bine, bucuria posibilă de a o revedea... Nu-mi vine să cred că a murit. Şi, pe urmă, afrontul în privinţa lui Magdău... Acasă, am reluat dosarul lui. Nu mă apasă conştiinţa. Actele dovedeau... Or, eu nu judec cu sentimentele, eu judec după dovezi. Şi, dovezile erau împotriva lui. Cred, tovarăşe maior, sunt chiar sigur, că mi-a sugerat o analogie între Magdău şi viitorul ei, se vedea ajunsă în situaţia lui... dar cine avea interesul s-o facă, şi mai ales de ce?

BUNICUL: Mi-ar părea rău, dragul meu, să te fi folosit cineva drept paravan. Termenul e dur, dar e singurul care îmbracă exact gândul meu. A murit o fată. Şi cred că a murit ca să apere un adevăr, şi să scoată altele la lumină... Şi n-a ajutat-o nimeni, nici măcar dumneata, care, am înţeles, aveai şi sentimente oarecum deosebite faţă de ea. Poate mă hazardez şi eu...

CIUPERCEA: Tovarăşe maior, cunosc oamenii de-aici... fac multe prostii, dar nu omoară. Iar dacă ea a fost omorâtă, atunci a fost omorâtă de oameni străini de aceste locuri. Dacă ţi-ai construit pista pe spusele lui Nichita, atunci să ştii că ţi-ai construit-o pe nisip mişcător.

BUNICUL: Niciodată nu plec de-acasă fără ciment, dragul meu. Nici mie nu-mi plac castelele de nisip: se dărâmă şi ele, şi te înghit şi pe tine... Dar nu înţeleg un lucru: totuşi, de ce v-a lăsat Gligora singuri, de ce s-a dus cu Criţan? Am înţeles că o iubea pe fata asta...

CIUPERCEA: A lăsat doar impresia că o iubea. Dacă ar fi iubit-o, n-ar fi plecat. Nu ne punea ţiganii la dispoziţie, şi nu ne lăsa să ne înfruptăm din bucatele lui. Eu, cel

puţin, n-aş fi procedat aşa...

(Se aude un foc de armă. Din înalt cade un cormoran. Gligora suflă prin ţevile armei şi se uită la Ciupercea.)

*

Un bec aprins, în vârful catargului. Gurmaşin se află la jumătatea stâlpului de lemn.

GURMAŞIN: Ai vrut să mă sperii, ţâncule... Gurmaşin nu se sperie. Nu-i el omul... Nici nu ţi-ai desprins bine gura de la sfârcul maică-ti, şi ţi-ai şi cumpărat armă! Pe vremea mea, se zicea că cine are armă de foc, sau nu e cazac, sau şi-a cumpărat o bărbăţie de metal... Eu cred, ţâncule, că tu nu eşti cazac.

(Asistenţa râde. Pe uşa restaurantului apare Ciupercea. Se uită roată. Îl vede pe Gligora cum desface ţeava de la arma de vânătoare şi se încruntă. Sus, pe catarg, Gurmaşin, se clatină. Femeile ţipă. Ciupercea este atras şi el. Bunicul se apropie. Lângă el vine Gligora.)

GLIGORA: A pus pariu cu Paulina *(îl loveşte pe detectiv cu cotul)* că dacă se urcă până sus, îi plăteşte pariul în natură...

(Paulina chicoteşte şi zdrobeşte în dinţi un covrig. Gurmaşin mai urcă puţin, apoi se preface că nu mai poate, că e gata să cadă. Se aud ahuri şi ofuri. Tinereşte, Gurmaşin se urcă apoi până la pasarelă.)

GURMAŞIN: Ei, ce mai zici, Paulină? Uite bănuţul! *(Îi aruncă în poală un bănuţ de aramă. Femeia îşi strânge picioarele şi prinde banul.)* Vezi să nu se trezească nevastă-mea, Paulină, că, geloasă cum e, bag mâna în

foc, pune şi ea pariu, şi o ancoră la două vase e prea puţin...

GLIGORA *(vrea să meargă spre locul lui, dar îl vede pe Ciupercea; Bunicului):* Am văzut c-aţi stat de vorbă cu el. Poate v-a spus ceva despre mine... După cum aţi discutat, am înţeles că-mi vine şi mie rândul la pălăvrăgeală... dar degeaba a zvonit el că eu aş fi tras cu arma un glonte pe lângă căpăţâna lui. Eu, dacă trag, trag unde trebuie, nu stric cartuşul de pomană. În armată, din cinci mii de cartuşe trase la instrucţie, niciunul n-a ieşit din cerc. De ce-aş fi scos din cerc ţeasta lui? Nu mi-e dragă şi nu-i de aur... dar eu nu sperii şi nici nu omor oameni. Numai porci.

BUNICUL: Apropo de porci, că tot veni vorba despre ei, câţi porci în plus ai în turmă? Dar te rog să-mi răspunzi cu precizia cu care mi-ai spus că tragi cu puşca...

GLIGORA: Două mii *(râde),* dacă vreţi mai puţin, vă spun mai puţin, dacă vreţi mai mult, n-am nimic împotrivă...

BUNICUL: Nu, nu, ştiu ce e armata, şi mai ales o ţintă, ai tras binişor, dacă n-aş fi prea exigent, aş zice chiar foarte bine. Cifra e pe-aproape... cald, cald, până la fierbinte, cum se zice...

GLIGORA: S-o crezi mata... Adică, eu arunc o vorbă, şi dumneata o iei de bună? Dumneata eşti primul miliţian care crede de la început ce i se spune... Eu aş sta, m-aş mai gândi, aş pune în cumpănă...

BUNICUL: De exemplu, motivul acela pentru care Vera căuta la dumneata un surplus de porci... Crezi că acest adevăr ar trebui să-l pun în cumpănă, nu?

GLIGORA: Acest adevăr mai trebuie şi dovedit. Or, din câte am înţeles, nu mai are cine să-l dovedească...

BUNICUL: Ce să dovedesc? Că, într-o anumita zi, o aşteptai cu un purcel la frigare? Că ai angajat trei... *(îşi caută cuvântul, ca să nu zică ţigani)...* lăutari, că damigeana era legată cu...

GLIGORA: Era purcelul meu...

BUNICUL: Nici eu n-am zis că era al statului, numai că asta înseamnă că, pe lângă turma cooperativei, dumneata, de fapt, mai păzeşti una, sau, de ce nu, două...

GLIGORA: Fiecare porcar are în turmă şi câţiva porci de-ai lui. Ai văzut cioban care să n-aibă în turmă şi oi personale? Este adevărat, atunci am aşteptat-o pe Vera. Am vrut să-i cer mâna... Să-i spun tot... Mi-am petrecut tinereţea şi mi-o petrec în baltă, între guiţaturi şi scârnă de porc. Şi eu miros a porc, oricât m-aş spăla... M-am dus odată la Braşov, mi-am cumpărat haine noi, am făcut şapte băi, cu săpunuri parfumate, şi ştii ce mi-a spus una, după ce i-am plătit cinci sticle de şampanie şi mirosea a mujdei de la o poştă? Că în jurul ei pluteşte un miros de porc! Am aşteptat-o singur pe Vera, şi a venit cu el. El miroase a altceva... Criţan dinadins a vrut să-i lase singuri, ca să se întindă cu el... Dacă nu era Criţan acolo, aş fi ştiut în ce ţintă îi stă glontelui bine.

BUNICUL: Dar porcul însemnat cu altă literă decât cea a cooperativei, al cui era?

GLIGORA: Cine v-a spus? Numai Vera vă putea spune... Deci, Vera n-a murit... În afară de ea, nu ştia nimeni. Deci, mă şantajaţi cu moartea ei, moartea ei este o invenţie, ca să aflaţi, cu ajutorul ei...

BUNICUL: Ce importanţă are cine mi-a spus? Poate a povestit cuiva în sat... Poate nu şi-a ţinut gura adevăratul stăpân al porcilor... Ce importanţă are cine mi-a spus? Important este altceva: mi-a spus adevărul sau nu?

GLIGORA *(îşi pleacă fruntea):* Nu ştiu al cui era. Nu era nici al meu... nici al cooperativei...

BUNICUL: Şi ce ţi-a reproşat Vera, în ziua aceea? Poate, dacă-i răspundeai cinstit la întrebări, destinul ei ar fi fost altui. Nu mai trebuia să caute adevărul în altă parte, când se afla la el acasă... Poate nu murea, şi

vina c-a murit cade şi pe conştiinţa dumitale...

GLIGORA: Mi-a reproşat porumbul... a înţeles că porcii fără porumb nu trăiesc, şi a mai înţeles ceva, că acelaşi porumb hrănea un număr cu mult mai mare de porci. Eu n-am vrut să-i spun nimic. N-am vrut să recunosc că am şi eu turma mea... Nu mare, dar a mea. Şi atunci a zis că ce viaţă poate fi aia, între noi doi, dacă de la început vrem să întemeiem un trai pe minciună? Ce viaţă mai poate fi aia? Nu m-am lăsat înduplecat de reproşurile ei, şi nici de lacrimi. Mi-a cerut atunci bonurile de recepţie pentru porumb...

BUNICUL: Şi, în bonurile de recepţie era o cantitate, iar în realitate, dumneata nu primeai decât jumătate din cantitatea scrisă în scripte...

GLIGORA: Dumneata văd că pe toate le ştii...

BUNICUL: Nu chiar pe toate, dragul meu. De exemplu, nu ştiu unde se ducea porumbul care nu venea la dumneata.

(De sus, de pe platforma catargului, se aude strigătul lui Gurmaşin.)

GURMAŞIN: E acolo... se vede! *(Grăbit, coboară de pe catarg.)* Un om mort, un om înecat, am văzut! *(Scoate din traista de lângă nevastă-sa o sticlă, mai scoate o felie de pâine neagră, strecoară spirtul metilic prin pâine, într-o oală, şi apoi bea.)* Ea e... acolo... Am văzut-o cu ochii mei... Luna... la lună se vede ca ziua. *(Cei adunaţi se uită de la balustradă.)*

O VOCE: Îi trebuia un motiv ca să bea şi să nu-l bată nevasta de lângă nevastă-sa.

(Râsete. Bunicul se urcă şi el pe catarg. Panaitescu îi face semn să coboare.)

ALTA VOCE: Altul care o fi pus pariu cu Paulina...

(Bunicul coboară. Panaitescu îl duce de braţ lângă Alsacian.)

BUNICUL: Voiam să ştiu cum se vede apa, luminată de sus... Mi-am asumat acest risc, de a afla... mai bine zis, de a ghici cine a aprins maldărul de trestie de pe lac, cel de care vorbea plutonierul, şi mai ales...

PANAITESCU: Mai ales să ştii că nu te obligă nimeni, maestre, să ocoleşti subiectul despre imprudenţa pe care ai făcut-o cocoţându-te acolo sus... parcă n-aş fi avut prilejul să văd cum ţi se face rău când te uiţi în jos. Fie şi de la etajul întâi! Dacă, tovarăşe maior în retragere, vă mai asumaţi încă o dată acest risc, de maior activ... atunci... Un maior nu se dă în spectacol. Ai auzit replica nevestei lui Gurmaşin?

BUNICUL: Sunt spectacole necesare, draga colega... Sunt sigur că Gurmaşin l-a văzut pe Magdău. Numai pe el l-a putut vedea... În acest loc a murit Magdău, în acest loc a fost aprins stuful pe lac, exact în acelaşi loc mi-a fost arătată Vera, şi pe acelaşi luciu de apă s-a împotmolit vasul... De ce toate aceste coincidenţe, dragul meu? Dacă îmi dai un răspuns corespunzător, am să-ţi aduc buchetul de flori drept mulţumire pentru prodigioasa ta activitate... de-o viaţă.

PANAITESCU *(meditativ):* Vera nu putea căuta trupul lui Magdău, şi nici Gurmaşin nu a putut vedea aşa ceva... Nu uita, maestre, că în ligheanul ăsta de apă există şi o sumedenie de răpitori, nu rechini, Doamne fereşte, dar o mie de ştiuci şi un regiment de bibani fac mai mult decât zece rechini la un loc. Plus... *(Taie aerul cu două degete, ca şi cum ar avea în mână o foarfecă.)*

BUNICUL: Raci...

PANAITESCU: Raci, maestre, şi racii nu iartă, chiar dacă este vorba de un contabil-şef... Aceste ape, calme pe dinafară, sunt un adevărat abator pe dinăuntru. Aşa că

Gurmaşin nu putea observa ceea ce nu mai există, iar Vera nu putea căuta un trup devorat de mult... Ştiu, ştiu, pe mine nu mă mai duci, dumneata totdeauna ai făcut pasiuni pentru moarte; ca să mă exprim direct şi nu pe ocolite, nu te-au interesat niciodată cadavrele bărbăteşti, numai cele feminine... Nu, nu să nu negi, meteahna asta ţi-am ghicit-o de mult...

BUNICUL: Şi a trebuit să aştepţi pensia ca să mi-o poţi spune? Ca să fiu sincer, nici nu fac un secret din descoperirea ta... Aşa că, recunoscând, ţi-am luat jumătate din plăcere. Dincolo de obiectul cercetat, trebuie să existe o latură afectivă... Mortul, pentru mine, nu este un simplu mort. Eu fabulez în jurul lui, dacă n-are, eu îi fac sau îi refac biografia, prezentul, şi-i ghicesc viitorul... Ştiu că numai jena te-a oprit să-mi spui că meteahna asta a mea se referă cu precădere la cazurile de femei tinere, da, este adevărat... Mă gândesc ce-ar fi putut face fata asta în viaţă, ce-ar fi putut realiza, cu ce drept i-au curmat viaţa... De aici îmi scot mereu forţa de a acţiona şi luciditatea de a prinde, de cele mai multe ori, făptaşul. Dar să ne întoarcem la subiect: dacă Gurmaşin nu l-a putut vedea pe Magdău... totuşi, ce-a văzut, că de văzut, a văzut ceva? Şi mie mi s-a părut că zăresc un obiect straniu, de culoare albă, un fel de voal plutitor...

PANAITESCU: Poate, pe Vera... Dar acum e rândul meu să întreb: dacă era ea, cine, mă rog, a scos-o din vârşă?

(Bunicul se îndreaptă spre Gurmaşin, îi ia oala din mână şi i-o dă Paulinei. Femeia mulţumeşte şi bea.)

GURMAŞIN: Eu n-am văzut nimic. Am strigat aşa, să văd reacţia publicului... Îmi place sa fiu în centrul atenţiei. Uite aşa îmi creşte inima... mai ales când sunt băgat în seama de femei. Cred că datorită lor am să ajung în curând *(se gândeşte)* la nouăzeci de ani. Nu, nu, ştiu că

bârfitorii spun că am mai mult, jur... sufleteşte mă simt ca la optzeci... adică atât de tânăr, tinere, că nici nu-ţi închipui! Dar de văzut în apă, n-am văzut nimic, de ce să mint un băiat de treabă ca dumneata? Gura asta... Gura care spune... *(Se bate peste gură.)*

BUNICUL: Ca mintea să gândească... În schimb, eu am văzut...

GURMAŞIN: Ce?

BUNICUL: ...câţi porci ai în turma de la Grindul Caprei.

GURMAŞIN: Văd că ai aflat de păcătoasa mea de meserie. Deci, te interesează porcii, nu femeile... Mi-e milă de dumneata. Cine m-a turnat? Nevastă-mea? E în stare... Ea tot timpul moţăie, şi când se trezeşte, singurul lucru pe care-l face, mă toarnă... Pentru asta nici nu mă despart de ea. N-are mari pretenţii. Deci, porcii te interesează... *(Îl măsoară.)* Nici nu-i de mirare. Nu te uita în stânga şi-n dreapta, mie mi se rupe vâsla de toate temerile de pe lume. N-au decât să asculte... dar să caşti urechile bine şi dumneata, tinere... Bine de tot... Eu pe Vera n-am omorât-o. Aş fi omorât-o eu, în felul meu, dacă nu erau sclifosiţii ăia care mănâncă acum la restaurant fleică de porc. Şi beau vin cu degetarul... Aia, una zic şi alta fac... Eu n-am avut surplus de porci, dacă nu mă crezi, caută-i... balta are cinci sute de kilometri pătraţi. Numai partea Republicii noastre. Şi Verei i-am spus la fel. Dar ea era intransigentă. Nu-i aşa că sună frumos cuvântul? L-am găsit într-un articol de ziar, de o sută treisprezece ori. I-am dat şi lui Firică Celestin să verifice... Mi-a dat dreptate. Era primul articol pe care-l citea în viaţa lui. Mi-a mărturisit că nu-i place să citească decât ordine...

BUNICUL: Deci, domnule Gurmaşin Pafnutie...

GURMAŞIN: Eu, Pafnutie? N-am mai folosit acest nume din o mie opt sute optzeci. Sună ciudat, a nume de hohol, pe când eu sunt un domn... Nu-i aşa că Apostov m-a dat de gol? Şi eu, care-mi latinizasem numele, să vă fiu

pe plac... Severus Gurmaşin. Deci, băieţelul de Apostov m-a turnat.

BUNICUL: Nu, Vera. De acolo, din apă... Când ai văzut-o, şi am văzut-o şi eu... Ea mi-a spus că de fapt ai fost preot, că ai vândut odăjdiile şi icoanele de pe undeva de pe braţul Chilia, şi te-ai stabilit aici, la aer curat...

GURMAŞIN: Dacă ştiam că se schimbă regimul, atunci, în nouă sute unu, când m-am lăsat de plăcerile duhovniceşti, n-aş fi aruncat leveleandra... Astăzi, preoţii câştigă cel mai bine... şi fără impozit.

(Criţan iese grăbit din restaurant. Îl alungă pe Gurmaşin din priviri.)

CRIŢAN *(scobindu-se în dinţi):* Exageraţi, tovarăşe maior. L-am înghesuit pe Ciupercea şi mi-a spus... Nu cred o iotă. Nu cred că Vera e atârnată de vas. Nu cred că cineva a făcut o crimă... Eu nu...

BUNICUL: Cine a spus că s-a făcut o crimă?

CRIŢAN: Bine, dar atunci ce căutaţi?

BUNICUL: Criminalul, dar n-am făcut greşeala să spun că sunteţi dumneavoastră.

CRIŢAN: Atunci ce vrei, omule, de la noi? Ce vrei? Vrei să te îngrop în bani?... Te îngrop. De ce ne fierbi? Crezi că vreunul dintre noi este în stare să omoare? Dacă ai ajuns la concluzia asta, spune, nu te codi! Şi mai ales să dovedeşti ceea ce spui... Noi, cei de aici, reprezentăm puterea bălţii. Cinstea şi morala ei... Numai, să ştii că n-am să permit să fiu înjosit şi bănuit... mai există legi şi legiuitori, nu chiar atât de sentimentali ca Ciupercea...

BUNICUL: Domnule Criţan, vrei să-ţi spun un adevăr? Unul mic de tot... Vera a găsit un surplus de patru sute de porci. V-aţi grăbit să aruncaţi vina pe Magdău, ca lucrurile să se oprească aici. Ca să-i închideţi gura, aţi promovat-o pe Vera în locul lui. În realitate, plusul de

porci a fost cu mult mai mare, şi el există şi acum. Aţi cedat cei patru sute de porci şi, odată cu ei, drept pedeapsă, pe Magdău... Pe el v-aţi răzbunat, şi asta pentru că Vera era în cele mai bune relaţii cu judecătorul Ciupercea... Altfel, aţi fi lovit şi în ea. Sunt sigur. Vera şi-a dat seama că surplusul este mai mare, şi că Magdău, de fapt, a murit nevinovat...

CRIŢAN *(râde):* Şi, ca să nu ne dea în vileag, am omorât-o, nu? Asta-i concluzia...

BUNICUL: Una din concluzii se află la Bucureşti, are etaj şi nu se putea construi numai cu bani câştigaţi cinstit.

CRIŢAN *(strigă):* Omule, nu pricepi că n-am omorât-o?! Toată lumea are porci în baltă.

BUNICUL: Dar nu toată lumea îi are prieteni pe Ciupercea şi pe Golgea şi nu toată lumea îi spune plutonierului adjutant Firică ca e cel mai bun miliţian din lume...

CKIŢAN: Te rog să-mi dovedeşti că Vera este moartă. Îi adunăm pe toţi aici, şi, în faţa lor, să spui ce ştii! Dacă eşti atât de cinstit... Altfel, am să te dau pe mâna...

BUNICUL: Poţi să mă dai de pe acum... Trebuie să recunosc că s-a lucrat destul de abil. Pur şi simplu, nu pot dovedi că Vera este moartă. Cineva a tăiat odgonul de care era legată vârşa, şi curentul a făcut restul de treabă pentru criminal... M-am uitat, suntem exact în dreptul a trei canale mari. Se vede, după o bucată de hârtie aruncată în apă, viteza cu care curge acest râu de pe fundul lacului... N-am ce dovedi...

CRIŢAN *(liniştit):* Deci, nu poţi dovedi, şi atunci ce ţi-ai zis: dacă nu pot fi criminalist până la capăt, de ce să nu mă transform în miliţie economică, că doar tot miliţie se cheamă... Numai să ştii că mai trebuie să-ţi şi permit, tovarăşe maior ieşit la pensie. De altfel, mă şi întreb cu ce drept alergi dumneata, un simplu pensionar, după adevăr. După adevăr umblă... oamenii... dar, pentru că te văd amărât, dragul meu tovarăş maior, îţi spun eu adevărul, ca să te ungă la inimă. Să ştii, am turma

mea... mare... Nici eu nu ştiu câţi porci... dar, ţine bine minte un lucru: întâi să-i găseşti. Apoi, să dovedeşti că-s ai mei... *(Criţan pleacă spre restaurant.)*

*

Restaurantul. Bunicul deschide uşa. Fum de ţigară. Fata de la bar doarme pe o laviţă. Picoliţa spală paharele şi dansează singură, pe muzica unui tranzistor. La o masă, Dezideriu, Ciupercea, Golgea, Criţan, Firică. La altă masă, Gurmaşin şi Paulina ciocnesc şi beau. Femeia lui Gurmaşin doarme la un metru de ei, cu capul rezemat de perete. Golgea se uită la maior, zâmbind.

CIUPERCEA: Cu care din noi, tovarăşe maior?
BUNICUL *(arată spre Golgea):* Cu dumnealui...

(Golgea se apropie de Bunic.)

GOLGEA: La aer curat, sunt sătul şi de carne şi de fum... şi mai ales de întrebări. *(Ies pe puntea vasului. Luna se lasă spre zenit. Din partea cealaltă, abia, abia, mijesc zorile.)* Şi, ca să nu afli din altă parte, dacă nu cumva ai şi aflat, cineva, în acest loc, acum un an... Cineva care, în concepţia Verei, trebuia să mă plătească pe mine cu bani, a aruncat geanta cu valuta neconvertibilă în apă. Eram atunci pe vas, tovarăşe maior... De-abia după ce „Pescăruşul” s-a împotmolit în acest loc, am aflat că, împreună cu noi, printre ceilalţi pasageri, se află şi o echipă de control. Era şi Ciupercea cu mine, şi nu mi-a spus nimic... El, de fapt, venise cu echipa... dar nu din îndemnul lui, ci al Verei. Ea-l bătuse la cap că la cooperativa lui Criţan sunt nereguli importante. Şi că Magdău murise din pricina acestor nereguli, îmi pare rău de această fată, care, având conştiinţa încărcată de răul făcut societăţii de tatăl ei, dorea să iasă cu orice

preţ la lumină... Să-şi pună în evidenţă cinstea... Dar să nu mă abat de la subiect. Ea a lansat zvonul că s-a aruncat servieta peste bord. Într-adevăr, Dezideriu avusese o servietă în seara aceea, şi servieta a dispărut... Vera a zis că intenţionat am aruncat-o, ca să nu se afle de sumele importante pe care le conţinea. Ca să-i dovedesc contrariul, la două zile, am chemat o dragă. Am greblat porţiunea aceasta de lac. O servietă nu este luată de curent cum este luată o vârşă, nu se rostogoleşte ca un ciulin de Bărăgan. Servieta s-a găsit. În ea nu se aflau decât acte neimportante. Atâta tot... Niciun leu... de sămânţă, măcar... După ce s-a trezit din beţie, Gurmaşin a recunoscut că el a răsturnat servieta în apă, din greşeală... Era prea matol în ziua cu pricina, ca să-şi aducă aminte exact cum s-au petrecut lucrurile... dar mă întreb, după găsirea servietei, Vera de ce nu s-a liniştit?

BUNICUL: Asta mă întreb şi eu, tovarăşe Golgea... Poate nu era convinsă că servieta conţinea iniţial numai acte, şi a vrut să se convingă. Dar, nu te supăra, aş vrea să stau de vorbă puţin cu Gligora... Mă întorc într-o secundă.

(Gligora doarme cu capul în poala sorei lui. Bunicul îl trezeşte.)

BUNICUL: Tinere, într-o seară, ieşind din bufetul sătesc, i-ai spus Verei că vei veni şi dumneata în noaptea aceea... Ca să-ţi ajut memoria, îţi aduc aminte că Vera avea obiceiul să vină noaptea înot, sau cu barca, până în acest loc: făcea scufundări la lumina unor snopi de trestie, aprinşi... Noaptea, în lumina acestor flăcări, fundul lacului se vedea ca în palmă. La nicio oră de la focul aprins de ea, s-a mai aprins unul pe lac, la foarte mică distanţă. Din spusele plutonierului Firică... Te întreb: ce-ai căutat noaptea la locul unde se scufunda

Vera, şi, dacă ai aprins cel de-al doilea foc, de ce ai făcut-o?

*

Malul lacului. Criţan îi arată lui Gligora jocul aprins pe apă. În spatele lor se vede o colibă şi se aud grohăituri de porci.

CRIŢAN: O vezi? E Vera... caută. Dacă găseşte servieta cu bani, suntem pierduţi... După sumă, îşi vor da seama de numărul de porci pe care voiam să-i vindem.

GLIGORA: I-am promis că am să mă duc s-o ajut...

CRIŢAN: Ajut-o, dragul meu... Ajut-o... Poate o ajuţi atât de bine, încât să înţeleagă că e cazul să ne lase în pace... Ştiu c-o iubeşti, şi mai ştiu că nu dă doi bani pe tine şi că îl preferă, din toate punctele de vedere, pe Ciupercea... dar ajut-o, te priveşte. Nu uita, însă, că o parte din bani trebuia să-i primeşti tu, pentru porcii tăi, nu numai eu. Eu zic s-o ajuţi... De ce să nu te cheme apoi, drept mulţumire, la nunta cu Ciupercea? Asta, în cazul că el o să-ţi dea permis de voie de la pârnaie... Şi nu-mi vine să cred c-o să ţi-l dea.

(Gligora se încruntă; se urcă în barca cu motor, în care se află câţiva snopi de stuf. Dă drumul la motor. Barca alunecă rapid pe luciul apei line. Focul din mijlocul lacului se apropie tot mai mult. Barca lui Gligora înconjoară focul de stuf de câteva ori. De un par este legată o barcă, barca Verei. La suprafaţa apei apare Vera. E obosită. Gligora aruncă stuful din barca lui şi-i dă foc. La lumina flăcărilor, în apă se vede o vârşă în care se zbat câteva ştiuci şi bibani. Gligora se dezbracă şi se aruncă în apă. Se apropie de Vera.)

GLIGORA: Vera, ce cauţi tu s-a găsit acum un an...

(Vera se urcă în barca ei, se şterge cu un prosop. Gligora se urcă şi el în barca Verei.)

VERA: Poate nu s-a găsit ce trebuia.
GLIGORA: Vera, nu te mint. Am găsit servieta lui Dezideriu. Cu bani cu tot. Am scos banii şi-am aruncat servieta la loc. Aşa că, degeaba cauţi banii... Iar servieta, goală, ştii bine că s-a găsit la greblat...
VERA: Şi, cu unul ca tine vrei să mă mărit? Om de nimic ce eşti! Nu-ţi dai seama că, de fapt, prin tot ce-ai făcut, ai acoperit moartea lui Magdău, ai contribuit la tragedia lui?
GLIGORA: Era un sâmbetist prost, dă-l dracului...
VERA *(îl împinge din barcă):* Canalie!

(Gligora se prinde de Vera ca să nu cadă şi, amândoi, răsturnând barca, ajung în apă. Barca se întoarce cu pântecul în sus. Gligora o strânge pe Vera de gât. Amândoi se duc la fund. Gligora apare singur la suprafaţă. Se uită în jur. N-o iede pe Vera, se sperie. Se urcă în barca lui, dă drumul la motor şi pleacă. Vera se află sub barca răsturnată. Are acolo suficient aer ca să respire. Plânge încet. Motorul bărcii lui Gligora abia se mai aude. Vera iese de sub barcă şi, cu greutate, o aduce la linia de plutire. Plângând, goleşte barca de apă cu o cutie de conserve legată cu o sfoară de un crevac.)

*

Puntea vasului.

GLIGORA *(minte):* Am căutat amândoi şi n-am găsit nimic. Nici n-aveam ce găsi, l-am spus, de altfel: servieta fusese găsită cu un an înainte.
BUNICUL: Sper că n-aţi avut nicio discuţie de natură să te

enerveze, tinere, şi să fi făcut vreo faptă necugetată... Am trecut şi eu prin tinereţe, şi ştiu ce înseamnă gelozia...

GLIGORA *(tulburat):* Pe cuvânt, tovarăşe maior... Ne-am despărţit spre ziuă. Părea liniştită şi împăcată cu ce i-am povestit. De altfel, nu i-am spus decât adevărul...

BUNICUL: Îţi mulţumesc, tinere, pentru ajutor... dar vreau să-ţi spun *(îi dă o ţigară)* că din noaptea aceea sau, cum zici dumneata, din dimineaţa aceea, Vera n-a mai fost văzută, iar barca ci a fost găsită, dusă de curent, la marginea dinspre vest a lacului.

(Bunicul se îndreaptă spre cală. Îl găseşte pe Nichita culegând bucăţi din bustul de ceară spart. Nichita se sperie.)

NICHITA: La nervi, mi-am spart opera... Nici n-ai observat. Era bustul dumitale... Îl retopesc, şi am să-l fac la loc. BUNICUL: Nichita, de ce m-ai minţit?

(Nichita reazemă sacul şi îşi şterge fruntea. Abia acum vedem inscripţia: „Nu-i... eptate”.)

NICHITA: Ce-am mai făcut, tovarăşe maior? Nu vreau să dau de dracul...

BUNICUL: Dacă n-ar fi vorba de fiica ta, poate ţi-aş trece cu vederea unele lucruri. Vera te-a pus la curent cu situaţia din cooperativa lui Criţan. Să nu tăgăduieşti!

NICHITA: M-a pus. Nu tăgăduiesc.

BUNICUL: Şi, alunei, de ce mă laşi să orbecăi? De ce m-ai lăsat să cheltui atâta amar de vreme cu nişte deducţii necesare, dar pe care le-aş fi putut rezolva altfel? *(Se aud paşi deasupra. Cei doi tac.)* Erai pe vas când cei care au dragat au găsit servieta lui Dezideriu.

NICHITA: Eram pe vas.

BUNICUL: Şi, atunci, de ce i-ai spus Verei să se scufunde

în continuare?

NICHITA: Pentru că servieta găsită la dragat avea închizătorile deschise, iar servieta lui Dezideriu, în care ţinuse banii, pe genunchi, le avea închise... Ce hoţ profesionist nu observă măcar atâta lucru? M-aş fi considerat un ramolit, un ieşit din mână, dacă...

BUNICUL: Bine, să admitem că e aşa cum zici, dar atunci de ce trebuia Dezideriu să plătească porcii aici, pe vas, şi nu la cooperativa lui? Nu era mai simplu?

NICHITA: Bunicule, dacă aş fi putut răspunde la toate întrebările, de tânăr mă făceam detectiv, şi nu hoţ. Fiecare meserie îşi are necunoscutele ei... Pentru necunoscutele astea te-am chemat pe dumneata.

BUNICUL: Dragul meu, dragul meu, cât rău ai făcut fără să-ţi dai seama. I-ai amintit de servietă Verei, şi ea, la vorbitor, mai mult ca sigur că i-a spus lui Magdău... De fapt, Magdău nu s-a sinucis, cum credeam la început. Trecând cu vasul-puşcărie pe aici, s-a aruncat să găsească dovada nevinovăţiei lui, şi s-a agăţat la fund de ceva, de o vârşă, şi s-a înecat, cum s-a înecat şi Vera...

NICHITA: Nu. Bunicule, cu Vera nu s-a întâmplat aşa. Am găsit-o agăţată de o plasă şi eu am băgat-o în vârşă. Am vrut s-o feresc de raci, de răpitoare... Vârşele, acum, se fac cu ochiuri mici. *(Plânge.)* Am legat-o apoi de vapor...

(Bunicul tace şi se gândeşte.)

BUNICUL: Când a fost marcat acest loc cu băţul care se vede? Vreau să zic, înainte de căderea servietei, exista aici, în apă, un asemenea par, înfipt pe fundul lacului?

NICHITA: Nu era. Dezideriu a scos unul de sub prelată şi l-a înfipt în nămol. Dar n-am ştiut de ce. Despre servietă am aflat cu mult mai târziu. Ei se temeau de control... *(Afară se aude un plescăit molcom de vâslă. Bunicul*

deschide ferestruica din peretele vasului şi, la lumina de pe catarg, îl vedem pe Gurmaşin, care ţine o servietă pe genunchi, plecând cu o barcă. La rame trage un tânăr. Bunicul închide fereastra) Să-l opresc? *(Scoate de sub o scândură un carmac, de care e legată o sfoară lungă. Bunicul rămâne trăsnit. De sub scândura de unde Nichita a scos carmacul, se văd două manechine de ceară, pe jumătate acoperite de apa mocirloasă.)*

*

Ceva mai târziu, tot pe puntea vasului. Se aude zgomotul a două bucăţi de metal lovite una de alta.

PANAITESCU: Înseamnă că loviturile pot avea şi altă semnificaţie... Poate, în clipa asta, Gurmaşin anunţă ca turmele ilicite să fie ascunse. În cazul ăsta, maestre, strădania noastră...

BUNICUL: În cazul ăsta, amicii noştri se înşală amarnic. Îşi închipuie că am să cercetez cotloanele pe zeci şi zeci de kilometri pătraţi ai bălţii... ca să dau de porcii lor. Ei bine, dacă Nichita a oprit vasul aici, a ştiut el de ce o face. Nouă nu ne rămâne decât să ne scufundăm.

PANAITESCU *(speriat):* Cum, să ne scufundăm? Eu? Pentru nimic în lume! Maestre, dar este... Şi nici dumneavoastră n-am să vă permit.

(Se aude lătratul Alsacianului.)

BUNICUL: Dă-mi, te rog, uleiul, cel de salată, nu cel de soia... Primul lunecă mai bine... Şi, în timp ce eu am să ung câinele ca să nu se prindă apa de el şi să răcească, dă-i puţină vodcă... E câine şi el, ce vrei... *(Panaitescu desface raniţa, scoate sticla şi-o vâră cu gâtul în botul câinelui. Acesta, neavând încotro, bea.)* Îşi închipuie că,

dacă a plecat Gurmaşin cu servieta, gata cu ancheta...

PANAITESCU: Toate le înţeleg, maestre, dar, după câte ştiu, noi căutăm un criminal. Or, criminalul, până la ora asta, nu se arată la orizont. Nu sunt deloc optimist, adică, vreau să spun...

(Panaitescu lasă barca de salvare în jos. Scripetele scârţâie. Valera vede şi se apropie de Panaitescu. Bunicul şi Alsacianul, aflaţi în barcă, au ajuns la luciul apei. Bunicul vâsleşte până lângă stâlpul înfipt în apă. Leagă barca de el. De pe vas nu se văd, în ceaţa tot mai deasă, decât nişte umbre.)

VALERA: Da' ce caută dumnealui?

PANAITESCU *(voind s-o înspăimânte):* Pe Magdău...

VALERA *(ronţăie din nou seminţe):* Să fii dumneata sănătos, poate Magdău era în peştele ăla pe care l-ai mâncat de la fratele meu...

(Panaitescu îşi duce o mină la stomac. Valera se îndepărtează. Se aude un cântec de privighetoare. Panaitescu se uită peste bord.

Câteva minute mai târziu, Panaitescu şterge câinele cu un prosop. Bunicul scoate din trusa medicală o aspirină şi o dă câinelui. Acesta înghite. Gligora, speriat, ascuns după coşul vasului, fumează. Bunicul se îndreaptă spre el.)

GLIGORA: Deci, a găsit... dacă nu găsea, nu veneaţi la mine. Numai că trebuie să dovediţi, hoţul care nu e prins...

BUNICUL: De ce m-ai minţit, Gligora? În noaptea aceea, când te-ai întâlnit cu Vera, lucrurile nu s-au petrecut deloc aşa cum mi-ai povestit... Îţi dai seama că poţi fi acuzat de crimă? De fapt, sunt convins că în noaptea aceea ai vrut s-o omori pe Vera, şi tot aşa de convins

sunt că gestul acesta criminal nu l-ai făcut numai din proprie iniţiativă...

GLIGORA *(îşi lasă capul în pământ):* Când Golgea a dragat lacul, în acest loc s-a găsit o servietă goală, doar cu câteva acte. Servieta plină cu bani am scos-o, am luat banii, şi-am aruncat-o la loc. Acum, aţi găsit din nou servieta. Mai bine n-o arunca pentru a doua oară Golgea... Dar servieta n-are gură, nu poate vorbi.

BUNICUL: Nici nu doresc să vorbească, doresc să vorbeşti dumneata. Anume, doresc să-mi spui ce-ai făcut cu Vera. Soarta ei mă interesează.

GLIGORA: Criţan mi-a zis că n-ar strica să scăpăm de ea, că altfel ne toarnă. N-are să ne lase să trăim în pace. Supărată, m-a strâns de gât, şi atunci am apucat-o şi eu. Am căzut în apă. Când am ieşit de la fund, pe ea n-am mai văzut-o... Barca ei era răsturnată. Am căutat-o mai mult de o oră, n-am dat de ea...

BUNICUL Şi, atunci, pe femeia pe care ai pretins că o iubeşti, ai lăsat-o la voia întâmplării, şi ai fugit ca un laş!

GLIGORA: Mi-a fost frică... Am plecat, dar după câţiva kilometri m-am întors. Din pricina geloziei le-am făcut pe toate... Mi se răsucea în stomac un cuţit... Aş fi fost bucuros s-o omor cu mâinile mele. Eu am plătit lăutarii... Şi ea a rămas cu Ciupercea! Să ştiţi că m-am întors. Mi-era teamă că s-a agăţat de fundul lacului. M-am scufundat din nou. N-am găsit-o, dar abia atunci am văzut, la lumina lunii, că barca ei nu mai era acolo...

BUNICUL: Cum, doar era răsturnată!

GLIGORA: Când am plecat, era răsturnată... Curentul n-o putea târî atât de departe, şi nici de scufundat nu se putea scufunda. Aşa cum era, întoarsă cu fundul în sus. Nu ştiu ce s-a întâmplat. *(Gligora se şterge pe frunte şi la ochi.)*

BUNICUL: Şi de ce te-a îndemnat Criţan să te duci la ea? S-o omori?

GLIGORA: Nu mi-a spus aşa... Se temea să nu găsească ceva, ca nu cumva, din pricina acestor căutări, Ciupercea să reia procesul, mai ales că judecătorul se cam uita în ultima vreme strâmb la noi...

BUNICUL: Cu toate astea, ai înţeles că el dorea s-o omori.

GLIGORA: Am înţeles, dar n-am putut-o omorî... mai degrabă, dacă mă luptam, mă omora ea pe mine. Mi-a trecut prin cap s-o omor şi pe ea, şi pe Ciupercea. Cu arma, atunci... Am tras un glonte la întâmplare, mai mult de necaz. Să-i sperii, mai mult pe el... dar n-am putut. Fără ea, la ce bun să mai trăiesc? Ea pentru mine a fost totul. Că mi-a zis mie tata, Dumnezeu să-l ierte, în ziua aia când a plecat în baltă... parcă ştiuse că n-are să se mai întoarcă: „Mă Gligora... Noi suntem oameni pătimaşi... Am iubit-o pe maică-ta şi am rămas în baltă. După ce a trecut ea în lumea drepţilor, am început să-mi iubesc oile. Şi, ele au să mă piardă...” Putea să plece cu barca. Oile ar fi murit, el ar fi scăpat... Fără dragoste, cum zicea el, la ce să mai trăieşti! Că, pe lângă dragoste, toate celelalte nu-s decât deşertăciuni...

*

Puntea vasului. Se ghiceşte răsăritul de soare... O dungă roşie la orizont, ca o rană. Bunicul se uită fascinat. Alsacianul scoate un urlet prelung, cum scot lupii înaintea morţii sau când se adună în haită. Panaitescu vrea să-şi aprindă o ţigară. Aruncă chibriturile, băţ după băţ. Scoate din buzunar cremenea, amnarul, puţină iască uscată. Face scântei amnarul preistoric, şi iasca scoate fum. De la iască, Panaitescu îşi aprinde ţigara. Gligora plânge încet, nu departe de Bunic. Paulina cântă un vechi cântec rusesc. Valera, rezemată de un odgon întins, se uită la răsăritul de soare. Din cabină îl auzim pe Apostov rostind cu voce tare: „Viitorul război nu va avea nici învingători şi

nici învinşi. După războiul ăsta, în viitorul război se va trage cu arcul!" *Nichita apare la capătul scării. Îşi descoperă fruntea. După ce se şterge energic cu o cârpă, apare inscripţia „Nu-i dreptate". Bunicul îl vede.*

BUNICUL: Pentru moment, prietene, pentru moment nu-i dreptate, dar mai devreme sau mai târziu iese la lumină adevărul, ca uleiul cu care ţi-ai acoperit tatuajul... *(Către Panaitescu.)* Hai, dragul meu coleg, e timpul.

PANAITESCU: Maestre, de ce nu vrei să stăm să admirăm acest răsărit de soare? N-ai fost până acum niciodată în baltă. Şi, ceva îmi spune că n-ai să mai vii... Cu ăia putem discuta şi mai târziu. Suntem la pensie, maestre, nu uita... Toată viaţa, nici poliţia veche, nici miliţia nouă, nu ţi-a dat răgaz să te bucuri de un răsărit de...

BUNICUL: Înainte de toate, adevărul, dragul meu. Noi nu suntem slujitorii instituţiilor, ci ai idealurilor acestor instituţii, şi cel mai preţios ideal este adevărul.

PANAITESCU: Dacă aş avea un magnetofon... *(Se ridică, luând un prosop în care e împachetat ceva.)*

✻

Restaurantul. Mese cu aspect de sfârşit de chef. Fata de la bar mai aduce la masa lui Criţan o sticlă de vin. Golgea se uită la ea într-un anumit fel. Apar pe uşă Bunicul şi Panaitescu.

FATA DE LA BAR *(lui Golgea):* Ospătăriţă la Mamaia. *(Acesta, sesizând intrarea Bunicului, se încruntă. Fata se întoarce şi vede cine a intrat. Pleacă grăbită.)*

(Bunicul se aşază. Panaitescu pune pe masă o servietă şi desface cu încetineală clapă după clapă. Bunicul pune mâna pe capacul servietei.)

PANAITESCU *(subaltern):* Când daţi dispoziţii, o deschid, tovarăşe maior. *(Şi se ridică în poziţie de drepţi, lângă Firică.)*

DEZIDERIU *(speriat):* Nu-i servieta mea. *(Vesel.)* Nu-i.

GOLGEA: Tovarăşe maior, ne-am putea înţelege... *(Îşi duce o mână la inimă.)*

BUNICUL: Cum să ne înţelegem?

CRIŢAN: De ce să facem atâta vâlvă? Vă pot spune, cu mâna pe inimă, că nu-i vorba de o crimă. Că nimeni dintre noi, nu numai că n-a văzut-o pe Vera în ultimele două zile...

CIUPERCEA *(grăbit):* Tovarăşe maior, spune ce ai de spus. Am intenţionat, la un moment dat, să-ţi ridic mandatul acestei cercetări... Mi s-a sugerat... Prietenul meu Criţan, care nu o dată m-a dus la un purcel, şi la un molan, şi la un cântec de voie-bună... Bunicule. Nici nu ştii ce înseamnă să locuieşti în baltă. Să te bată vânturile, frigul, să te mănânce... Să n-ai pe nimeni, şi să mai fii pus şi în situaţia să-ţi pierzi prietenii... Cum am să mi-i pierd eu. Nu ţi-am întrerupt cercetările. Am jurat, când mi-am ales această meserie, să nu părtinesc pe nimeni, să nu oropsesc pe nimeni, se pare că nu m-am putut ţine de cuvânt... Declaraţiile romantice se uită, în faţa unei vieţi lipsite de romantism... Dă-i drumul. Fără să mă simt vinovat direct, prin meseria mea, sunt primul din categoria celor mai vinovaţi. *(Bea.)* Vera mi-a spus că m-a iubit. Dacă în seara aceea aş fi avut curajul...

GOLGEA *(se ridică; autoritar):* Ciupercea n-are nicio vină. Nu permit să...

BUNICUL *(conciliant, aproape umil):* Eu nu stabilesc vini. Vina n-o poate stabili decât... *(Arată spre Ciupercea.)* Domnilor, eu stabilesc adevărul, în numele meu. Şi, în numele meu, adevărul poate părea fals. Numai tribunalul are dreptul să dea verdicte, deşi nici

verdictele lui nu sunt întotdeauna drepte... Dreptatea, şi adevărata pedeapsă, a lipsei de dreptate, se află în noi. Domnilor. Uitaţi-vă, a răsărit soarele...

(Toţi se uită spre fereastră)

CRIŢAN: Şi, ce-i cu asta? Treaba lui e să răsară.

BUNICUL: Aveţi dreptate. Şi a noastră – să ne facem datoria aşa cum şi-o face el... Zilnic.

GOLGEA: Tovarăşe maior, eu nu sunt poet. Nu mă interesează răsăriturile de soare. Colegul Ciupercea v-a dat dreptul, cum am aflat cu întârziere, să anchetaţi un caz pe care nici nu aveaţi căderea să-i anchetaţi... Firică este în exerciţiul funcţiunii, el trebuia să-l ancheteze. Aţi venit, bun, aţi anchetat, bun... Aţi ajuns la convingerea că pe Vera a omorât-o careva dintre noi. Culmea, să omori un om pentru o fleică de porc! Dar, dacă aşa credeţi, daţi-i drumul. M-aş bucura să aflu şi eu care e criminalul.

BUNICUL: Tovarăşe Criţan, n-am de gând să merg în baltă să număr porcii. Aşa cum prea bine aţi spus, treaba mea e să-l prind pe ucigaşul Verei Varlaam, şi vă rog să nu vă supăraţi dacă pe acest drum sinuos al adevărului voi apela la fapte care doar au dus la această crimă. Acum exact un an, tovarăşe Criţan, trebuia să primeşti o sută treizeci de mii de lei pentru un lot de porci cumpăraţi de cooperativa condusă de preşedintele, prietenul dumitale, Dezideriu. Banii, de fapt, veneau de la prietenul comun Golgea, şi porcii trebuiau să meargă tot la el, şi nu la cooperativa domnului Dezideriu. Cooperativa îi cumpăra în mod formal, prin scriptele ei, atâta tot... dar porcii se duceau la măcelării cu vânzători şi gestionari corupţi, şi erau vânduţi cu fleica, un leu în plus la kilogram... Eu am mâncat o asemenea fleică, stimaţi tovarăşi. Dar banii cu pricina au fost aruncaţi în apă. Un control inopinat, cerut de Vera şi

determinat de Ciupercea, n-a dus la niciun rezultat. După suma aflată în servietă, împărţită la numărul de kilograme de fleică, totul socotit la preţul oficial, aflăm numărul de porci înstrăinaţi. Un singur om a dibuit aceasta afacere, şi unul singur a vrut să îndrepte aceasta stare... Acest om a plătii cu viaţa.

CRIŢAN: Staţi, staţi, tovarăşe maior, nici chiar aşa, doar am vândut gogoşi pe Lipscani în copilărie... Ca să ştiţi câţi porci trebuiau vânduţi *(e ameţit, limba i se împleticeşte, Dezideriu îi dă coate),* trebuie să ştiţi câţi bani a adus Dezideriu de la Golgea. Şi, asta n-aveţi de unde şti. *(Bate cu mâna în geanta adusă de Panaitescu.)*

DEZIDERIU: Porcii au fost transportaţi la ferma mea, există acte doveditoare, am cumpărat numai reproducători.

BUNICUL: În scripte există, dar în realitate ei au fost transportaţi cu acest vas, martor e Nichita, pe un şlep, şi şlepul a luat destinaţia Brăilei. Prietenul dumneavoastră Criţan nu v-a spus că a doua zi după ce servieta fusese aruncată în apă, în acest loc, ca să n-o găsească controlul, Gligora, la îndemnul aceluiaşi Criţan, a scos banii şi i-a dat lui Criţan, motiv pentru care Golgea a trebuit să-i plătească porcii a doua oară... Vă daţi seama ce câştiga domnul Golgea, dacă şi-a permis să plătească aceiaşi porci de două ori?

CRIŢAN *(revoltat):* Adică cum, eu l-am înşelat?

BUNICUL: Domnule Golgea. Aţi achitat a doua oară costul porcilor?

GOLGEA *(spăşit):* Da, am achitat...

DEZIDERIU: Atunci, Criţan a luat banii de două ori... Mi-a spus mie mama să fiu atent că...

CRIŢAN: Minte, în servietă nu e nimic, minte...

GOLGEA: De unde ştii că n-are nimica în servietă? Dacă n-are nimica, şi ştii, înseamnă că ai ştiut ce-a avut.

PANAITESCU: Servieta conţine o hârtie pe care Gligora a

uitat-o, din neglijenţă, înainte de a arunca servieta a doua oară...

GOLGEA *(furios):* Tovarăşe maior, asta încă nu spune nimic despre moartea Verei. Dumneavoastră aţi anchetat cazul ei, şi până acum nu ne-aţi spus nimic despre criminal...

BUNICUL: Într-adevăr, nu v-am spus mare lucru despre criminal. Dar ce-aţi fi întreprins împotriva ei, în cazul că n-ar fi murit, aflând că ştie tot atâtea lucruri despre dumneavoastră câte ştiu eu? Exact ce-aţi întreprins împotriva lui Magdău...

(Bunicul se ridică. Panaitescu, luându-şi servieta, iese după detectiv.)

*

Puntea vasului. Din restaurant se aud vociferări, zgomot de sticle sparte. Fata de la bar iese, ducându-şi mâinile la urechi. Se aud motoarele. Vasul se apropie de ţărm, Nichita apare din cală şi se şterge pe mâini.

NICHITA: Bunicule, va trebui să-mi ard chestia asta de pe frunte. Cel puţin în parte... Am vrut să-mi salvez fata. Atâta am pe lume... Dacă nu-i prindeai, asupra ei, la un control mai serios, ar fi căzut toată vina. Ar fi păţit ca Magdău... Unde să mă fi dus, ca fost puşcăriaş? Cine m-ar fi crezul? M-am gândit la dumneata... mai ales după ce Vera mi-a povestit cum Gligora a strâns-o de gât. Ţi-am trimis o telegramă. Noaptea, în cală, am făcut o Veră din ceară, falsă, un lucru de artă, rar, te asigur, Bunicule... ca să nu se topească, am băgat-o într-o vârşă...

PANAITESCU: Îmi pare rău că Alsacianul, din necunoştinţă de cauză, a distrus o parte din opera dumneavoastră, maestre. *(Arată conţinutul servietei. Se vede* o *mână*

de ceară.)

BUNICUL: Trebuie să recunosc că ai evoluat vizibil de pe vremea când, la puşcărie, mi-ai făcut bustul pentru muzeul de criminalistică.

NICHITA: Bunicule, cum să-mi cer iertare?

BUNICUL: Eu te iert, dar nu ştiu cum te va ierta Apostov.

NICHITA: A avut şi el de câştigat. Azi are examen. Stătea prost cu capitolul bombei atomice...

BUNICUL: Ce zici, Panaitescule? N-ai impresia că numărul delincvenţilor creşte simţitor?

(Apare soarele. Din fund vine Ciupercea.)

CIUPERCEA: Cum ajungem, voi emite un mandat de reţinere. Inclusiv pentru mine... dar îmi eşti dator cu un răspuns, tovarăşe maior. Vera...

BUNICUL: Uite-o, dragul meu. Doamne, ce frumoasă e! *(De emoţie, Panaitescu scapă servieta din mână. Servieta se deschide şi mâna de ceară cade şi se sparge.)* Tatăl ei a omorât-o, dragul meu, ca s-o salveze, şi tot el a înviat-o. Şi, dacă faţă de morţi ai greşit, faţă de cei vii ai obligaţii, tovarăşe judecător, mai ales că nu eu ţi-am lipit lacrimile pe faţă...

(Bunicul îl lasă pe Ciupercea şi îşi aprinde o ţigară. Pe ţărmul care se apropie, Vera, luminată din spate de soare.)

---- Cortina ----